

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Externí evaluace – komunitní práce

Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní
práce v území s koncentrací sociálního vyloučení (KP)

Reg. číslo CZ.03.02.02/00/22 004/0000341

INBOOX

Závěrečná zpráva

2025

Toto dílo [název] je licencováno pod licencí Creative Commons CC BY 4.0. Licenční podmínky navštivte na adrese CC BY 4.0 Právní ujednání | Uvedte původ 4.0 Mezinárodní | Creative Commons.

Zadavatel: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Zpracovatel: Inboox CZ, s.r.o.

OBSAH

1. Resumé.....	3
1.1. Summary	3
2. Manažerské shrnutí.....	4
3. Úvod.....	5
3.1. Shrnutí evaluačního designu	6
3.2. Základní informace o projektu	8
3.3. Základní terminologie a zaměření projektu	9
3.4. Cílová skupina projektu.....	11
3.5. Limity evaluace.....	11
4. Souhrnná zjištění	12
4.1. Metodologie a postup průběžné evaluace	12
4.2. Evaluační úkol 1	14
4.2.1 Obecná evaluační otázka D	15
4.3. Evaluační úkol 2.....	21
4.3.1 Obecná evaluační otázka A.....	21
4.3.2 Obecná evaluační otázka B.....	32
4.3.3 Obecná evaluační otázka C:	47
4.4. Závěry z evaluačního šetření	50
4.5. Rizika pro další rozvoj komunitní práce	51
4.6. Doporučení pro další podporu komunitní práce.....	52
5. Seznam použitých pramenů	54
6. Přílohy: scénáře	55
6.1. Scénář rozhovoru se zástupci realizačního týmu	56
6.2. Scénář hloubkového rozhovoru se systémovými aktéry	58
6.3. Scénář hloubkového rozhovoru s aktéry komunitní práce	62
6.4. Scénář hloubkového rozhovoru s aktéry z lokalit, kde se realizuje komunitní práce	66
6.5. Scénář hloubkového rozhovoru s lidry.....	69
6.6. Scénář FS s aktéry komunitní práce v případové studii.....	73
6.7. Scénář FS s dalšími aktéry z lokality v případové studii	75
6.8. Scénář FS s lidmi z lokality (cílovou skupinou)	77

1. Resumé

Hlavním cílem externí evaluace je ověření plnění hlavního cíle a dílčích podcílů projektu *Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení, reg. číslo CZ.03.02.02/00/22 004/0000341*

Hlavním cílem projektu je podpořit obce, města a mikroregiony se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení při zavádění, hodnocení a rozvoji metody komunitní práce (KP), zaměřené na budování kompetentních komunit (model komunitního rozvoje).

Evaluační zpráva obsahuje po stručném úvodu popis metodologie, dvě případové studie z Krnova a Kolína a následně obsahuje vedle procesní evaluace zejména hlavní zjištění dopadové evaluace. Závěr je doplněn popisem rizik pro budoucí vývoj komunitní práce a doporučeními pro praxi.

Shrňme-li závěry výzkumu, roli Odboru pro sociální začleňování (Agentury), respektive projektového týmu, lze v současnosti chápat v rámci komunitní práce v ČR jako obtížně zastupitelnou. A to zejména s vazbou na síťování aktérů a podporu nových projektů komunitní práce v lokalitách. I její role s vazbou na vzdělávání a metodické konzultace je důležitá pro rozvoj komunitní práce, v případě existence dostatečných finančních zdrojů (které by bylo možno čerpat přímo z projektů na komunitní práci či jiných systémových nebo akademických projektů) by byla snáze zastupitelná jinými (nestátními) aktéry.

1.1. Summary

The main objective of the external evaluation is to verify the fulfillment of the main objective and sub-objectives of the project *Support for the territorial expansion and methodological development of community work in areas with a concentration of social excluded people*. The main objective of the project is to support municipalities, towns, and micro-regions with a high concentration of social exclusion in the implementation, evaluation, and development of community work (CW) methods aimed at building competent communities (community development model).

The evaluation report contains a brief introduction, a description of the methodology, two case studies from Krnov and Kolín, and then, in addition to the process evaluation, mainly the main findings of the impact evaluation. The conclusion is supplemented by a description of the risks for the future development of community work and recommendations for practice.

To summarize the conclusions of the research, the role of agency for social inclusion (ASZ), or rather the project team, can currently be understood as difficult to replace within the framework of community work in the Czech Republic. This is particularly true in relation to networking actors and supporting new community work projects in localities. Its role in relation to education and methodological consultation is also important for the development of community work, but if sufficient financial resources were available (which could be drawn directly from community work projects or other systemic or academic projects), it would be easier to replace it with other (non-state) actors.

2. Manažerské shrnutí

Hlavním cílem externí evaluace je ověření plnění hlavního cíle a dílčích podcílů projektu *Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení, reg. číslo CZ.03.02.02/00/22 004/0000341* - nakolik došlo k propojení klíčových aktivit projektu a vzájemné synergii pro efektivní plnění hlavního cíle. Hlavním cílem projektu je podpořit obce, města a mikroregiony se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení při zavádění, hodnocení a rozvoji metody komunitní práce (KP), zaměřené na budování kompetentních komunit (model komunitního rozvoje).

Evaluační zpráva obsahuje po stručném úvodu popis metodologie, dvě případové studie (z Krnova a Kolína) a následně obsahuje vedle procesní evaluace zejména hlavní zjištění dopadové evaluace. Závěr je doplněn popisem rizik pro budoucí vývoj komunitní práce a doporučeními pro praxi.

Sběr dat pro evaluační šetření, ze kterého vychází závěrečná zpráva, probíhal v dubnu až srpnu 2025. Zároveň závěrečná evaluace využívá i dat z průběžné zprávy, kdy sběr dat probíhal v říjnu až prosinci 2024. V rámci průběžné zprávy byla (vedle desk research) uskutečněna fokusní skupina s realizačním týmem projektu (5 respondentů) a celkem 20 hloubkových polostrukturovaných rozhovorů. V rámci závěrečné zprávy bylo uskutečněno 30 hloubkových polostrukturovaných rozhovorů. V rámci případových studií bylo dále provedeno 6 fokusních skupin (v každém městě tři, jedna s týmem komunitních pracovníků, jedna s cílovou skupinou a jedna z vnějšími aktéry). Zjištění z případových studií byla rovněž zapracována do souhrnných zjištění. Rozhovory a fokusní skupiny byly vedeny na základě předem připravených scénářů, které vycházely ze struktury evaluačních otázek.

V případových studiích komunitní práce v Kolíně i Krnově vykazuje podobné rysy. Evaluovaný projekt má důležitý podíl na jejím zavedení do praxe, ale navazuje zde na dlouhodobější úsilí neziskových organizací v rámci integrace romské menšiny. Komunitní práci se daří pořádat zejména kulturní akce a aktivity pro mládež. Snaží se též zasahovat více do praktických témat v oblasti bydlení nebo participace obyvatel. V Krnově sehrála důležitou roli při řešení povodní. V Kolíně se postupně daří větší aktivizace komunity. Co se jeví do budoucna jako důležité pro další rozvoj komunitní práce v obou lokalitách, je zaangažování komunity na řešení praktických otázek i jednáních s městem a zformování aktivních lídrů, kteří budou postupně přebírat iniciativu komunitních pracovníků.

Shrneme-li závěry výzkumu, roli ASZ, respektive projektového týmu, lze v současnosti chápat v rámci komunitní práce v ČR jako obtížně zastupitelnou. A to zejména s vazbou na síťování aktérů a podporu nových projektů komunitní práce v lokalitách. I její role s vazbou na vzdělávání a metodické konzultace je důležitá pro rozvoj komunitní práce, byť zde byla v případě existence dostatečných finančních zdrojů (které by bylo možno čerpat přímo z projektů na komunitní práci či jiných systémových nebo akademických projektů) snáze zastupitelná jinými (nestátními) aktéry.

Co se týče projektů komunitní práce v lokalitách, tak vycházíme-li ze sdělení respondentů, zavádění do praxe se až na výjimky daří. A to zejména v oblasti volného času, mládeže

a kultury. V oblastech více praktických, jako je především bydlení, je to obtížnější a daří se to více tam, kde je komunitní práce déle ukotvena.

Respondenty ze sociální oblasti mimo komunitní práci, kteří se zúčastnili fokusních skupin, bylo na komunitní práci nazíráno jako na možnost něčeho kvalitativně nového, co může přinést nové možnosti sociálnímu začleňování. Vedle toho byl v rozhovorech ale opakovaně artikulován názor, že zejména v případě vyloučených lokalit, komunitní práce sama o sobě ke zlepšení nepostačuje a je třeba ji doplnit poradenstvím, pomoci v oblasti bydlení, řešení dluhů atd. Jak vyplývá z rozhovorů, nároky na roli komunitního pracovníka, co se týče času či nasazení pro práci, mohou být náročnější oproti obvyklé práci v sociálních službách.

Z hlediska formálního plnění výstupu je možné se na projekt dívat kritičtěji, s vazbou na obtíže se zaváděním komunitní práce v Hanušovicích či naplnění všech povinných indikátorů. Z druhé strany role projektového týmu je pro rozvoj komunitní práce v ČR důležitá a v současné době v některých oblastech obtížně zastupitelná.

Pro další vývoj komunitní práce v ČR byla identifikována zejména následující rizika: nedostatek financí, ukončení aktivit v oblasti síťování aktérů, ústup ASZ ze systémové role a závislost na financování z ESF. Mezi doporučení pro budoucí podporu komunitní práce patří osvěta mezi odbornou veřejností a obcemi, podpora výměny zahraničních zkušeností a stáží, podpora samosprávné organizace, podpora vzdělávání a vzdělavatelů, lepší spolupráce MMR a MPSV, podpora větší ukotvenosti metody, reflexivní praxe a hledání udržitelného modelu financování. Šíření metody by mohla pomoci i větší otevřenost k odlišným perspektivám na problematiku.

3. Úvod

Hlavním cílem externí evaluace je ověření plnění hlavního cíle a dílčích podcílů projektu *Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení* (registrační číslo: CZ.03.02.02/00/22_004/0000341. Součástí hodnocení je také posouzení, nakolik došlo k propojení klíčových aktivit projektu a vzájemné synergii pro efektivní plnění hlavního cíle. Hlavním cílem projektu je podpořit obce, města a mikroregiony se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení při zavádění, hodnocení a rozvoji metody komunitní práce (KP), zaměřené na budování kompetentních komunit (model komunitního rozvoje). Při externí evaluaci je kladen důraz na hodnocení metodické a koordinační role Odboru pro sociální začleňování MMR (dále Agentura, ASZ) při plnění uvedených záměrů projektu.

Dalším cílem externí evaluace bylo poskytnout průběžnou zpětnou vazbu na realizaci dílčích kroků projektu tak, aby bylo možné výstupy evaluace do další realizace projektu zapracovat (EÚ 1). Na tento úkol byla zaměřena primárně průběžná zpráva, nicméně i v rámci závěrečné zprávy je této oblasti věnován prostor.

Co se týče informací o projektu, evaluačním designu a kontextu evaluovaného projektu, tedy stavu a rozvoje komunitní práce v ČR, lze v tomto ohledu odkázat na vstupní zprávu. Tyto oblasti budou v závěrečné zprávě jen stručně připomenuty a shrnuty. Jádrem evaluační zprávy jsou zjištění z kvalitativního výzkumu doplněné o desk research vztažené především k Evaluačnímu úkolu 2. Závěrečná zpráva obsahuje také v příloze dvě případové studie. A závěrečná zpráva obsahuje též doporučení pro praxi ve vztahu k další podpoře rozvoje komunitní práce a možná rizika pro další vývoj komunitní práce v ČR.

3.1. Shrnutí evaluačního designu

Evaluace zahrnovala zejména následující fáze:

Fáze I.
Příprava

- Desk research (projektová dokumentace, výstupy projektu, teoretické a metodické materiály a publikace, mediální zprávy aj.).
- Vstupní evaluační zpráva – návrh evaluačního designu, základní terminologie, seznam zdrojů pro desk research, popis výchozího stavu, upřesnění designu a harmonogramu, aktualizace rizik.

Fáze II.
Průběžná
evaluace

- Desk research podkladů pro průběžnou evaluaci (podklady k projektu, výstupy a záznamy z realizovaných aktivit).
- Využití výzkumných metod a technik navržených zhotovitelem a zpracování výzkumu (sběr dat zejména pro EÚ 1).
- Celková syntéza poznatků, zpracování doporučení, zpracování Průběžné evaluační zprávy – procesní evaluace.
- Zpracování výsledků průběžné evaluace a příprava facilitované pracovní skupiny k implementaci.
- Vytvoření stručného reportu z facilitované skupiny o rozsahu 4 normostran.

Fáze III.
Závěrečná
evaluace

- Desk research podkladů pro závěrečnou evaluaci
- Využití výzkumných metod a technik navržených zhotovitelem a zpracování výzkumu (EÚ 2 – dopadová evaluace).
- Celková syntéza poznatků, zpracování doporučení, zpracování Závěrečné evaluační zprávy včetně dvou případových studií

Vstupní a průběžná zprávy byly již odevzdány a schváleny zadavatelem. Metodologie závěrečné evaluace bude blíže přiblížena dále v textu.

3.2. Základní informace o projektu

Projekt je strukturován do následujících klíčových aktivit (dále také „KA“):

- KA 1: Metodická podpora a poradenství k zavádění a metodickému rozvoji komunitní práce v sociálně vyloučených lokalitách (dále také „SVL“),
- KA 2: Implementace komunitní práce ve 2 obcích,
- KA 3: Vzdělávání odborné veřejnosti a klíčových partnerů v komunitní práci v obcích se SVL,
- KA 4: Výzkumy a evaluace komunitní práce v obcích se SVL,

Mezi dílčí cíle projektu patří především:

- lepší zacílení, rozšíření a rozvoj KP v územích s koncentrací sociálního vyloučení, kde dosud KP nefunguje vůbec nebo nefunguje vhodně,
- větší připravenost obcí či měst k realizaci KP jako etablované metody sociální práce s komunitami sociálně vyloučených obyvatel,
- formulace a šíření praktických doporučení pro obce vycházející z praxe při plánování a realizaci aktivit / k zavedení metody KP na místní úrovni,
- zapojení obyvatel SVL při řešení společných témat/problémů komunity,
- zajištění relevance a legitimacy plánovaných opatření ve vztahu k potřebám samotných obyvatel SVL,
- rozvoj kompetencí a šíření osvěty o KP,
- rozvoj kompetencí realizátorů KP evaluovat proces a výsledky KP.

Na situaci nedostatečné ukotvenosti komunitní práce (též také nedostatečného pokrytí v lokalitách) reaguje projekt Agentury pro sociální začleňování (dále ASZ) *Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení*. Cílem projektu je komunitní práci lépe metodicky ukotvit a podpořit její rozvoj (kvalitativně i kvantitativně) v lokalitách s vyšší koncentrací sociálního vyloučení. Vzhledem k institucionální historii (dlouhodobému zaměření na podporu komunitní práce ASZ) i možnosti inspirace dobrou praxí je projekt spojen s koncepčně ukotvenou představou a vizí komunitní práce a jejího rozvoje.

Komunitní práce je s vazbou na projekt (a jeho evaluaci) chápána jako metoda sociální práce, a proto v ní musí být přítomen prvek sociálního začleňování, respektive řešení sociálních problémů. To však neznamená, že v ní není přítomen prvek širší komunity v lokalitě, která zahrnuje i obyvatelstvo, které se nepotýká s vážnějšími sociálními problémy.

Podpora komunitní práce funguje v rámci ASZ primárně v souvislosti s tímto evaluovaným projektem. Vedle evaluovaného projektu, který podporuje pilotní rozvoj komunitní práce ve dvou městech a zavádí metodickou podporu pro rozvoj komunitní práce v dalších městech/lokalitách, je možné pro obce čerpat projektovou podporu také v rámci výzvy 018 OPZ+ *Podpora sociální začleňování ve vyloučených lokalitách a výzvy č. 65*. tyto výzvy jsou vázány na KPSV2021 +(koordinovaný přístup k sociálnímu vyloučení), spolupráci s

ASZ při řešení sociálního vyloučení. Tyto výzvy stanovily pravidla pro podporu komunitní práce a umožňují čerpat finanční prostředky na projekty komunitní práce.¹

Evaluovaný Projekt *Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení* (ASZ, 2023) nabízí mj. metodickou podporu projektům komunitní práce, jež čerpají finanční podporu z této výzvy. Jeho role je však širší, má za cíl podpořit obce ve vyšší míře ohrožené sociálním vyloučením při rozvoji, zavádění a hodnocení metod komunitní práce. Přispět k rozvoji vzdělávání, metodické podpoře i celkovému etablování a rozšíření komunitní práce v ČR. Cílem projektu je podpořit obce, města a mikroregiony se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení při zavádění, hodnocení a rozvoji metody komunitní práce (KP). V územích se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení (SVL) také nabídnout intenzivní metodickou podporu. Cílem projektu je též vytvářet doporučení pro obce pro zavádění komunitní práce. Níže je pro lepší orientaci v problematice uvedeno vymezení základních pojmů v komunitní práci.

3.3. Základní terminologie a zaměření projektu

Na úvod je třeba říci, že pojem komunitní práce (KP) může být spojován s širší škálou významů, s vazbou na kontext užití tohoto termínu (byť samozřejmě v odborné literatuře můžeme vyhledat terminologicky jednoznačné definice pojmu komunitní práce). Souvisí to též s tím, že i pojem komunita může být obtížné, s vazbou na komunikační praxi, jednoznačně vymezit.

V kontextu ČR navíc není komunitní práce legislativně a ani dostatečným způsobem institucionálně ukotvena. Vodítkem tak vedle odborného diskurzu sociální práce mohou být především pravidla projektových výzev.

Komunitní práci můžeme definovat jako participativní metodu (lidé, jichž se problémy týkají, jsou aktivně zapojeni do řešení své sociální situace), která je zaměřena na řešení problémů sociálního vyloučení s cílem vytvářet aktivní a udržitelnou komunitu (srov. Stanková a kol., 2021). Oproti tomu můžeme narazit i na širší chápání komunitní práce jako rozvoje sousedství, občanské pospolitosti (a potom určitou iniciaci a facilitaci těchto aktivit).

Komunitní práce souvisí s širší otázkou v sociální práci, a to je vztah pomáhajícího pracovníka a (skupiny, komunity) ohroženého sociálním vyloučením: „*Do jaké míry je v tomto vztahu obsaženo rovnocenné postavení a do jaké míry je tento vztah asymetrický?*“ Komunitní práce namísto expertního/paternalistického přístupu posiluje participaci a zmocnění lidí, řešících různorodé problémy. Komunitní práce přesunuje těžiště od pohledu zvnějšku (expertního) na schopnost komunity (lidí ohrožených sociálním vyloučením obecně) artikulovat své problémy i způsob, jak jim čelit. Součástí komunitní práce je tedy i redistribuce moci.

¹ Jedná se o projekt „*Rozvoj systémů pro sociální začleňování_RSSZ*“. Projekt je zaměřen na odborné poradenství a analytickou podporu při identifikaci příčin a problémů spojených se sociálním vyloučením obyvatel a při realizaci změn a opatření vedoucích ke zlepšení situace a postavení sociálně vyloučených osob a osob sociálním vyloučením ohrožených ve 40 územních celcích (ÚC). Projekt je v souladu s Metodikou KPSV 2021+, podporuje uplatňování principů „evidence based policy“ a také využití zdrojů z OPZ+ 2021-2027 vedoucí k naplnění navržených opatřeních ve strategických plánech.

Komunitní práce se ale netýká jen otázek vztahových a etických (či otázky sociální spravedlnosti), ale je též o efektivnějším řešení sociálních problémů. Tedy aspiruje na metodu, která přináší praktické výsledky pro společnost i komunitu (benefity, praktické výstupy převažují nad náklady). Níže jsou uvedeny definice základních pojmů vážících se ke komunitní práci.

Komunita²: v souvislosti s procesem globalizace a souvisejícím fenoménem ztráty jistoty v přirozených vazbách ji můžeme vnímat jako konstrukci, neustále se měnící proces ve specifických kontextech, jež je vytvářen v komunikaci, je produktem společného jazyka a významů, jež jsou uznány za platné. Komunita je vytvářena (ne nacházena) a interpretována. Pro sociální práci je klíčové, že komunitu můžeme chápat jako výsledek společného úsilí, hledání společných významů, které se stanou základem pro intervenci. Komunita je nejčastěji vymezována na základě sdílení lokality, zájmu či určitých společenských podmínek nebo problémů.

Komunitní práce (KP): zdůrazňuje participaci lidí, sdílení a redistribuci moci, vzájemnou solidaritu a pomoc, mobilizování pocitu sounáležitosti a budování mobilizované a udržitelné komunity. Jedná se o participativní přístup ke kolektivním problémům. Cílem KP je posílit schopnost lidí zvládat znevýhodňující a obtížné situace mj. tím, že za pomoci podpory komunitního pracovníka nad nimi získají větší kontrolu.

Participativní přístup: v praxi znamená větší podíl rozhodování obyvatel o tom, jak má být pomoc nastavena. V rámci tohoto přístupu by role profesionála měla spočívat v asistování lidem, se kterými spolupracuje, obecně, zejména pak znevýhodněným skupinám osob, při nacházení a formulování jejich vlastních potřeb a požadavků a v posilování jejich schopnosti při hledání zdrojů řešení životní situace.

Peer pracovník: je člověk se zkušeností s nepříznivou sociální situací, zdravotní či jinak problémovou nebo znevýhodňující situací, přičemž na řešení této situace se podílí v roli pomáhajícího pracovníka, obvykle ve spolupráci s dalšími pomáhajícími pracovníky.

Komunitní pracovník: je pracovník vzdělaný v oboru sociální práce, resp. komunitní práce.³ Pomáhá v komunitách podporovat sociální změny a zlepšit kvalitu života místních obyvatel. Funguje jako spojení mezi komunitou a řadou dalších místních orgánů a poskytovatelů služeb (neziskovými organizacemi, policií, školami apod.). Proto by měl vědět, jak lidi z komunity organizovat, propojit je se zdroji a koordinovat jejich jednání s institucemi; je katalyzátorem a stimulatorem procesu změny.

Lídr (hybatel): je ten, koho komunita s důvěrou následuje, ten, kdo má na ni a její jednání vliv. Je to více než člověk, který je široce známý nebo který byl na pozici lídra jmenován (např. nějakou organizací). Lídr se tedy vyznačuje přirozenou autoritou. V případě komunitní práce zastává roli lídra vždy člen komunity (není to např. komunitní pracovník nebo zastupitel úřadu). Může to být kdokoliv, ať již matka pěti dětí, sedmnáctiletý mladík milující tanec, aktivní seniorka nebo třeba muž, který vede fotbalový tým. Některé z těchto osob mají problém s využíváním termínu lídr (leader), ať již kvůli zahraničnímu původu

² Jako podklad pro vytvoření Slovníčku pojmů sloužil, vedle v textu uvedených zdrojů, Slovník sociální práce (Matoušek a kol., 2013) a webové stránky Agentury pro sociální začleňování.

³ V ČR se komunitní práce v rámci univerzitního vzdělání nevyučuje jako samostatný obor, ale právě v rámci sociální práce.

slova nebo jeho konotacím s jinými kontexty. Alternativou by se tak mohl stát jiný název se stejným významem, českým původem a nezatížený jinými konotacemi, např. hybatel.

3.4. Cílová skupina projektu

Projekt směřuje ke čtyřem cílovým skupinám. První představují **osoby sociálně vyloučené a sociálním vyloučením ohrožené**. Jejich podpora je spojena především s KA2, případně s **další cílovou skupinou, pracovníky v sociálních službách**, kde jsou zaměstnanci NNO (nestátních neziskových organizací) a sociální pracovníci, mezi kterými mohou být i komunitní pracovníci a asistenti z podpořených komunit. Obecně jsou v této skupině zástupci spolků či profesionálních organizací, kteří jsou na problému zainteresováni nebo kteří mohou aktivitu, proces nebo výsledek komunitní práce jakýmkoli způsobem ovlivnit nebo jím mohou být jakýmkoli způsobem ovlivněni. Lze říct, že se jedná o hlavní cílovou skupinu projektu, kdy páteř projektů představují realizátoři projektů komunitní práce. Nicméně je třeba doplnit, že aktivity této cílové skupiny směřují k podpoře osob a komunit, jež jsou ohroženy sociálním vyloučením. Další cílovou skupinou je **veřejnost**, občanská společnost. Poslední cílovou skupinu tvoří volení a nevolení představitelé obcí, poskytovatelé a zadavatelé sociálních služeb, **zaměstnanci veřejné správy, kteří se věnují sociální, rodinné nebo zdravotní problematice**. V některých případech mohou být obce sami nositeli projektů komunitní práce.

3.5. Limity evaluace

Procesní i dopadová evaluace je založena především na kvalitativních metodách, rozhovorech a fokusních skupinách s aktéry. Jen ve velmi omezené míře využívá (na základě desk research nebo, lze-li, tak i na základě rozhovorů) kvantifikace. Znamená to možnost vyšší validity, obsahové adekvátnosti, k některým zkoumaným aspektům, ale zároveň nižší reliabilitu, spolehlivost a přesnost předkládaných kvalitativních dat.

Evaluace vychází především ze sdělení respondentů, ať už se jedná o realizátory projektů komunitní práce, realizační tým projektu či systémové aktéry, nebo lídry a zástupce obcí, kde se realizují projekty komunitní práce. Cílem je poskládat obraz, který by co nejvěrněji reprezentoval zkoumanou realitu, při vědomí, že sdělení respondentů z různých důvodů nemusí vždy věrně vystihovat skutečnost.

Daná evaluace potom není založena na důkazech, ale stojí na empirické evidenci. Může se tak stát základem zpětné vazby, nástrojem pro nezávislé a externí hodnocení projektových aktivit i podkladem pro další diskusi o přínosech projektu (a případně v omezené míře i o dalším směřování komunitní práce a její podpory v ČR).

4. Souhrnná zjištění

4.1. Metodologie a postup průběžné evaluace

Sběr dat pro evaluační šetření, ze kterého vychází závěrečná zpráva, probíhal v dubnu až srpnu 2025. Zároveň závěrečná evaluace využívá i dat z průběžné zprávy, kdy sběr dat probíhal v říjnu až prosinci 2024. V rámci průběžné zprávy byla uskutečněna fokusní skupina s realizačním týmem projektu (5 respondentů) a celkem 20 hloubkových polostrukturovaných rozhovorů a fokusní skupina s realizačním týmem projektu. V rámci závěrečné zprávy bylo uskutečněno 30 hloubkových polostrukturovaných rozhovorů. V rámci případových studií potom bylo provedeno 6 fokusní skupin (v každém městě tři, jedna s týmem komunitních pracovníků, jedna s cílovou skupinou a jedna z vnějšími aktéry). Zjištění z případových studií jsou samostatně představena v předchozí kapitole, ale byla zapracována i do souhrnných zjištění.

Rozhovory a fokusní skupiny byly vedeny na základě předem připravených scénářů, scénáře k závěrečné zprávě jsou uvedeny v příloze. Struktura scénářů vycházela ze struktury evaluačních otázek.

Většina hloubkových rozhovorů byla uskutečněna z důvodů preferencí respondentů online v prostředí MS Teams, pět fokusních skupin a část hloubkových rozhovorů prezenční formou.

V celkovém vzorku 50 respondentů. Do rozhovorů bylo zahrnuto 28 projektů komunitní práce. Proběhlo 5 rozhovorů s lídry (z toho 3 byli z romské komunity) a 25 rozhovorů s komunitními pracovníky, 7 z nich se uskutečnilo s dvojicí respondentů (z toho 2 respondenti byli z romské komunity). Role lídra a komunitního pracovníka se částečně překrývá a může také docházet, jak ukázal jeden z rozhovorů, k profesionalizaci lídrovství.

Se zástupci obcí byly provedeny 4 rozhovory. Dvou se zúčastnil politik v tandemu s úřednicí, jednoho úřednice sociálního odboru a jednoho zvolený zastupitel, který zároveň pracuje pro obec. Dále bylo 7 rozhovorů uskutečněno se systémovými aktéry (zástupci krajů, ASZ, vzdělavatelů a nadace). Dalších 9 rozhovorů proběhlo s 7 respondenty projektového týmu, u dvou z nich proběhl opakovaný rozhovor v rámci průběžné a potom závěrečné zprávy. Dva členové projektového týmu, kteří realizovali projekty komunitní práce v lokalitách, byli zahrnuti mezi komunitní pracovníky. Pro volbu typu scénáře bylo rozhodující, jak respondent rámoval problém a jak sám sebe vnímal. Vzorek byl stanoven po dohodě s objednatel. Strukturu respondentů v rámci první a druhé vlny sběru dat zachycují dvě níže uvedené tabulky.

Typ respondenta	Počet respondentů
Realizační tým projektu	7 (+ 2 mezi realizátory KP)

Realizátoři komunitní práce	7
Systémoví aktéři	6
Celkem	20

Tabulka 1: Respondenti průběžná zpráva

Typ respondenta	Počet rozhovorů	Počet respondentů
Realizační tým projektu	2	2
Realizátoři komunitní práce	18	25
Systémoví aktéři	1	1
Lídři	5	5
Zástupci obcí	4	6
Celkem	30	39

Tabulka 2: Respondenti závěrečná zpráva

Desk research vycházel z projektové dokumentace a cílených dotazů k realizačnímu týmu, s vazbou především na stav výstupů projektu a jako doplnění k zjištěním, jež vyplývala z analýzy rozhovorů a fokusních skupin. Podkladem byly též materiály zaslané projektovou manažerkou kontrolnímu orgánu 12. 8. 2025 a potom další aktuální informace k průběhu projektu a plněné výstupů zaslané k 7. 10. 2025.

Rozhovory byly se souhlasem komunikačních partnerů nahrány, doslovně přepsány a následně byla provedena jejich analýza. Doslovné přepisy rozhovorů byly kódovány v programu MAXQDA. Jednotlivé kódy byly seskupeny do významově příbuzných kategorií. Následně byla data interpretována dle logiky jednotlivých evaluačních otázek. Zjištění analýzy jsou doplněna anonymizovanými citacemi z rozhovorů (volná příloha této zprávy).

Pro práci výzkumného týmu je závazný Etický kodex evaluátora schválený Českou evaluační společností.

Níže je uveden kódovací strom – tedy schéma kategorií, pod které byly podřazeny jednotlivé kódy (jednotlivý kód mohl být zahrnut ve více kategoriích) a ukázka analýzy textu. V rámci analýzy dat byla využita též technika užívaná v případových studiích, kdy pro jednotlivé projekty komunitní práce (28) byly vypracovány tabulky zachycující situaci v dílčích vybraných kategoriích.

▼ ● Sets	2328
> ● Rozvoj KP	113
> ● Bariéry šíření KP	15
> ● Vnímání KP a komunikace tématu	140
> ● Pojetí KP	75
> ● Realizace KP	251
> ● "Odspondu"	105
> ● Role ASZ	101
> ● Systémové podmínky KP	148
> ● Z pohledu pracovníků	221
> ● Spolupráce v lokalitách	182
> ● KA2	146
> ● Vzdělávání	91
> ● Evaluace, reflektivní praxe	106
> ● Výstupy, plnění projektu	64
> ● Metodická podpora	109
> ● Vztahy, sítě	192
> ● Podmínky projektu	269

Schéma 1.: kódovací strom

Očekávání versus re: ...
"Formální výstup ...
sítování KP ...

35 R: tak jako největší nevýhoda je samozřejmě to, že ten projekt je v první minutě od zahájení už starý. Jo, vždycky máte nějaká očekávání, který vepíšete do té žádosti. Předpokládáte, že ty věci v té realizaci půjdou, jak jste si je naplánovali, ale to pak je samozřejmě v té barvitosti života jinak. Ale u komunitní práce je to ještě náročnější než u řady dalších projektů. Ten projekt je současně obrovská podpora z hlediska ekonomického a dalšího zázemí a současně je sám sobě brzdou v tom, jak je napsaný a jak se musí poměrně rigidně naplňovat. Ale jinak ty zdroje jsou významný, zejména z hlediska nějakého odborného zázemí, spolupráce s univerzitou, spolupráce se zajímavými poskytovateli v území. To jsou všechno klíčové zdroje, který jsou velmi pozitivní.

Schéma 2.: Ukázka procesu interpretace

Struktura evaluační zprávy vychází ze struktury evaluačních otázek. Součástí závěrů je následně i zhodnocení rizik pro oblast dalšího rozvoje komunitní práce i doporučení pro další podporu komunitní práce.

4.2. Evaluační úkol 1

Evaluační úkol 1 se týká především procesní evaluace a je reprezentován obecnou evaluační otázkou D. V rámci závěrečné zprávy jsou vždy v úvodu textu uvedena zjištění vycházející z první fáze procesní evaluace a následně jsou doplněna zjištěními z druhého fáze sběru dat.

4.2.1 Obecná evaluační otázka D

Evaluační otázka D zní: *Jaké byly překážky pro realizaci aktivit na podporu KP v samotném nastavení, zázemí a řízení projektu?*

Specifické evaluační otázky D:

i. Byly aktivity navržené v projektu vhodně a účelně formulovány vzhledem k deklarovaným cílům projektu?

Potřeby cílových skupin, vedle dlouhodobé zkušenosti ASZ jako instituce státní správy spolupracující s obcemi, byly před zahájením projektu systematicky mapovány, například prostřednictvím fokusních skupin. V tomto ohledu se dá říct, že výzkum vychází z vyhodnocování potřeb lokalit a jejich různých aktérů.

Nicméně lze uvést dvě námitky. Z rozhovorů vyplývá (a jeden ze systémových aktérů tento závěr naznačuje), že koncipování projektu nezapojovalo do jeho přípravy cílovou skupinu lidí ohrožených sociálním vyloučením či romskou komunitu (byť samozřejmě aktivity projektu ani komunitní práce se neomezují jen na tuto cílovou skupinu). Druhá námitka se týká toho, že projekt vychází na jednu stranu ze zkušeností z terénu, také ale z teoretických předpokladů, určité koncepce komunitní práce, která vznikla v zahraničí. I mezi realizačním týmem se ve fokusní skupině objevila otázka, zda je u nás takto koncipovaná komunitní práce možná. K této oblasti se potom vztahují některá zjištění evaluačních otázek v rámci dopadové evaluace.

Ke změnám v realizaci projektu lze doplnit, že nastavení projektového týmu je otevřeně reflexi. Reflexi k průběhu projektu a fungování projektů v lokalitách, což sebou nese otevřenost učit se z praktických zkušeností. Tato reflexe má pak praktický význam při úvahách o tom, jak koncipovat příští projekt či zlepšit svoji práci.

Realizátoři projektů komunitní práce dávali souhrnně na fungování projektu pozitivní zpětnou vazbu, oceňovali vzdělávací modul, síťování i metodické konzultace. Metodické konzultace významově pravděpodobně o něco méně oproti vzdělávání a síťování, nicméně v některých lokalitách byla vyzdvihnuta též aktivní role ASZ při zavedení komunitní práce v obci.

Rozhovory s dalšími respondenty výše uvedené zjištění dále podpořily – převažovala pozitivní zpětná vazba na fungování projektového týmu. Nicméně v některých případech byla odpověď spíše neutrální nebo odrážela špatnou obeznámenost s fungováním projektu. Negativní zpětná vazba byla jasněji artikulována jen ve dvou případech (z celkového počtu 50 rozhovorů).

Hodnocení metodické podpory bylo více diferencované, oscilovalo mezi vlažným hodnocením i intenzivním využíváním metodické podpory. Většina respondentů měla zkušenost se vzdělávacím modulem, který využívá projekt, a dávalo na něj pozitivní zpětnou vazbu (někteří jej ale využili bez vazby na projekt).

Aktivity zaměřené na síťování byly hodnoceny jednoznačně jako přínosné a důležité (s výjimkou jednoho respondenta). V tomto ohledu lze tedy hodnotit, že aktivity projektu

odpovídají jeho deklarovaným cílům. Přínosu metodické podpory, vzdělávání či síťování se podrobněji věnují příslušné evaluační otázky (viz níže).

Klíčová aktivita KA2 v Hanušovicích je stále, co se týče úspěšného dotažení, spojena částečně s otázkou, nicméně dle sdělení interní evaluátorky vše nasvědčuje tomu, že zavádění komunitní práce se úspěšně podaří i v Hanušovicích. Tým projektu nyní vyvíjí úsilí o úspěšné zavedení komunitní práce v Hanušovicích. Došlo k další proměně projektového týmu, kdy odešel i odborný garant projektu a hlavní nositel jeho ideje. Nicméně zbylá (oslovená) část týmu hodnotí spíše pozitivně změny v průběhu aktuální realizace projektu, co se týče zlepšení podmínek pro práci na projektu. Projekt získal stabilní projektovou manažerku a vedle hlavních cílů nyní tým projektu usiluje i o splnění všech potřebných indikátorů a projektových výstupů.

„Myslím si, že se to tou velkou krizí tak jako pročistilo, takže některý ty procesy teďka fungují líp, protože ta komunikace je taková transparentnější mezi projektovým managementem... víc vstoupil do toho našeho projektu. Takže mám dojem, že takový nějaký well-being, jako základní podmínka pro práci je tam teď daleko lepší.“

Rozhovor s realizačním týmem

Případy, kdy se nepodařilo v lokalitě rozběhnout aktivity komunitní práce, byly, jak vyplývá z rozhovorů, výjimečné. Metodu lze tedy chápat jako v podmínkách ČR dostatečně odzkoušenou. Nicméně toto je otázkou míry. V mnoha lokalitách se komunitní práce zaměřuje více na volný čas, mládež a komunitní akce než na oblast politické participace či řešení problémů v bydlení nebo bezpečnosti, a tedy na aktivnější úlohu komunity při prosazování žádoucích cílů. Možná toto souvisí s tím, že v mnoha lokalitách projekty zatím působí krátkou dobu. Mohlo by to být ale námětem další studií, jaká je intenzita/míra participace v rámci komunitní práce a jak ji posilovat.

„Když jsme před rokem a něco pořádali první komunitní akci, tak nám přišlo zhruba 15,18 lidí. A zítra připravujeme další komunitní akci a my už předem víme, že se teda dostaví vícero lidí s tím, a čehož si vážíme hodně je to, že nám přijdou lidi různých věkových kategorií. (...) chodí do komunitního klubu čtyři generace prakticky návštěvníků, jo. A to je ten výsledek té komunitní práce v tenhle moment.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

Ještě je třeba doplnit, že aktuálně (říjen 2025) projektový tým jedná s poskytovatelem dotace (MPSV) ohledně krácení dotace (na 70 %) i povinných výstupů, dokumentů (66,7 %) z důvodu nedostatečné personální kapacity projektového týmu a jeho vysoké fluktuace.

ii. Byly aktivity projektu realizovatelné za daných časových, personálních, finančních a systémových podmínek, ve kterých byl projekt uskutečňován?

Jak bylo uvedeno výše, KA2 provázejí v její realizaci obtíže. Co se týče efektivity alokace zdrojů v rámci projektu, otázka, která vyvstává jako první, je, zda na realizaci ambiciózních cílů projektu bylo dostatek kapacit – personálních. Projekt před nástupem současné stabilní projektové manažerky provázely obtíže v oblasti projektového řízení, které se týkaly také alokace finančních zdrojů.

Některé z výstupů, např. metodiky a odborné články, byly vnímány některými respondenty spíše jako formální povinnost, kterou je třeba splnit, nemá však příliš praktický smysl. Je však otázkou, zda i tento postoj neodráží spíš nedostatečné kapacity, velké vytížení s rizikem vyhoření, než absenci reálné potřeby – s vazbou zejména na komunikaci tématu komunitní práce ve vztahu k odborné komunitě. Je třeba dodat, že co se týče počtu podpořených lokalit, nebo počtu lokalit, kde bude nově zavedena komunitní práce, v této oblasti tým již své projektové cíle naplnil.

Co se týče doplnění zjištění na základě druhé fáze evaluace, ve vztahu k projektovým výstupům bude ještě aktualizována situace dále ve zprávě. Toto naplnit zůstává problémem/úkollem pro realizační tým projektu. To však nic nemění na tom, že základní cíle projektu – což je především odborná podpora rozvoje komunitní práce, se daří, byť s personální fluktuací, plnit. Co se týče možností metodické podpory, pokryt dostatečně celou šíří realizátorů zapojených do projektu nebylo v možnostech týmu projektu. Z druhé strany, jak vyplývá z rozhovorů, ne vždy byla artikulována výraznější poptávka po metodických konzultacích ze strany realizátorů projektů komunitní práce v lokalitách.

Co se týče výstupů ohledně komunikace tématu komunitní práce – ať už vůči veřejnosti, obcím nebo sociálním pracovníkům, jednoznačně převažoval mezi respondenty názor, že toto je potřeba, jedná se o důležitou oblast. Projektové výstupy cílící na osvětu a propagaci by tedy neměly být podceňovány.

„Takže já to pokládám za strašně důležitou věc a myslím si, že strašně důležité je právě propagovat a umět vysvětlit tu komunitní práci na všech možných místech. Ať už politických nahoře nebo prostě v magistrátech, v obcích, a i v rámci jednotlivé sociální sféry, nějakých neziskovek, které pracují v sociální oblasti nebo i podnikatelům, jo.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

iii. Bylo vytvořeno adekvátní zázemí pro realizační tým projektu?

Nedostatečné zázemí se dle respondentů netýkalo jen realizace komunitní práce v Hanušovicích. Celkově realizační tým nebyl s vytvořeným zázemím spokojený. Týkalo se to na jednu stranu zdlouhavých schvalovacích administrativních procesů, které ale v důsledku také mj. vedly i k tomu, že bylo obtížné získat běžné kancelářské vybavení, nebo zajistit občerstvení na semináři pořádaném projektovým týmem.

Co se týče pozitiv, většina realizačního týmu oceňovala svobodný prostor pro práci (která má smysl). Zároveň i možnosti home office byly vnímány jako pozitivum (nicméně někteří respondenti by je rádi měli doplněné i možnostmi využívat zázemí kanceláře). Realizační tým ocenil také společné supervize. Přesto v rámci projektu byla poměrně vysoká fluktuace zaměstnanců. Zaměstnanci by uvítali zejména lepší finanční ohodnocení a materiální podmínky pro práci.

Respondenti oslovení v druhé fázi sběru dat vnímali změny ve fungování projektu převážně pozitivně, z hlediska zázemí i přístupu vedení. Z druhé strany v projektovém týmu byly další odchody včetně odborného garanta. Došlo k nástupu stabilní projektové manažerky s důrazem na splnění projektových výstupů a indikátorů.

iv. Byly aktivity projektu realizovatelné v prostředí ASZ/MMR?

Prostředí ASZ (Agentury pro sociální začleňování), v rámci struktury MMR (Ministerstva pro místní rozvoj) bylo členy realizačního týmu nazíráno, jak vyplývá též z výše uvedeného, vzhledem k realizaci cílů projektu, převážně kriticky. To se týkalo zejména materiálního zázemí a nepružnosti, zdlouhavých schvalovacích procesů.

Z druhé strany lze rozlišit určitou diskrepanci v tom, jak vnímal pozici ASZ realizační tým projektu a jak lidé stojící mimo ASZ. Ti mnohem více vyzdvihovali možnosti ASZ, například při vyjednávání s institucemi veřejné správy na různých pozicích, či symbolickou váhu zaštitění touto institucí.

Další respondenti v druhé fázi sběru dat potvrdili, že vnímají symbolickou váhu a důležitost podpory ASZ ve vztahu ke komunitní práci. S vazbou na význam a obtížnou zastupitelnost je potom vyzdvihovaná zejména oblast síťování a realizace platforem pro komunitní práci.

v. Poskytovalo ASZ/MMR vhodné zázemí pro aktivity projektu a jejich realizaci vzhledem k deklarovaným cílům projektu?

Ve vztahu k neodpovídajícímu zázemí bylo již více aspektů uvedeno výše. Důležitá otázka, kterou si realizační tým klade, je, jak nastavit fungování obdobných aktivit, s vazbou na další plánované aktivity, jinak, aby prostředí dovnitř i navenek fungovalo lépe. Kromě tedy tématu zlepšení koordinace a manažerského řízení, jež vychází z personálních kapacit.

Jednou z možností, vycházíme-li z provedených rozhovorů (ovšem čistě teoretickou), je větší samostatnost odboru, tedy například vyjmutí ASZ ze struktur MMR, jež jsou svým fungováním pro realizaci obdobných projektů limitující. Dalším respondentem vzneseným nápadem bylo vytvoření střešní neziskové organizace, která by plně či částečně mohla převzít roli ASZ. Nicméně nezastupitelnou rolí ASZ je její místo ve státní správě. Pravidla projektových výzev jsou zase potom limitující pro vzájemná partnerství subjektů státní správy a NNO. To zdůrazňoval jeden z respondentů, s tím, že není příliš možné vytvořit takto symbiotický projekt.

Pokud nebude v rámci ASZ dostatečná kapacita pro realizaci platform/síťování, téma střešní/samosprávné zastřešující neziskové organizace pro komunitní práci nabývá na významu. Mnoho z respondentů evaluace na toto téma slyšelo, zároveň ale byly zmiňovány nedostatečné časové kapacity pro práci navíc nebo i finanční na pracovní výjezdy apod. Bez nějaké projektové/finanční podpory je tedy takováto střešní nezisková organizace obtížně představitelná.

„Ano, to setkávání ty workshopy a další věci, akorát mě prostě jako furt chybí to, že abychom jako byli fakt plnohodnotnými partnery, od těch projektů, musí být ti lidé z toho zaplacení, nejde to furt dělat tak, že pojedeme na dva dny a ty lidi z toho nebudou mít nic, měla by tam být nějaká odměna pro ty aktéry.“

Rozhovor s lídrem

vi. Byla v projektu vhodně nastavena a realizována spolupráce a komunikace se zainteresovanými partnery a aktéry vzhledem k deklarovaným cílům projektu?

Metodická a další odborná podpora cílí hlavně na realizátory komunitní práce, což jsou ve většině případů NNO. Oslovení realizátoři dávali na fungování projektu velmi dobrou zpětnou vazbu, Do vzorku však v rámci průběžné zprávy byli vybráni respondenti jen z organizací, kde je nastavena funkční spolupráce s projektovým týmem.

Hlavní cílovou skupinou intervencí ASZ jsou nicméně dlouhodobě obce. V oblasti implementace komunitní práce do lokálních politik jsou vnímány největší rezervy v naplňování cílů projektu. Jak vyplývá z rozhovorů, obce často nejsou otevřeny přístupu, který je spojen s komunitní prací. Či jinými slovy, uschopňující přístup je něco, co nezapadá do současného (lokálně)-politického diskurzu. Daří se sice získávat obce pro spolupráci, nicméně nejen případ Hanušovic ukazuje, že nastavit spolupráci s obcemi a rozběhnout dlouhodobé projekty komunitní práce není jednoduché.

Důležitým partnerem je dále Oddělení koncepce sociální práce, sociálního bydlení a řešení bezdomovectví MPSV a Místní akční skupiny. Přístup z jejich strany je optikou realizačního týmu hodnocen spíše negativně – co se týče otevřenosti tématu komunitní práce. V tomto pohledu ale chybí perspektiva druhé strany. Důležitým partnerem jsou též vzdělavatelé. FSS OSU (Fakulty sociálních studií Ostravské univerzity) poskytuje odborné zázemí realizačnímu týmu a realizační tým se snaží rozvíjet spolupráci i s dalšími vzdělavateli. Dalšími partnery jsou další kolegové z ASZ nebo MMR a především pak neziskový sektor. Lze shrnout, že spolupráce je v mnoha případech úspěšná, nicméně objevuje se v rozhovorech z FG i negativní zpětná vazba na příliš direktivní styl komunikace ze strany realizačního týmu.

Ze strany neziskových organizací častěji zaznívala v rámci druhé fáze sběru dat převážně neutrální zpětná vazba k činnosti projektového týmu, byť panuje shoda na důležitosti síťovacích aktivit. Negativní zpětná vazba se objevila jen výjimečně. Mezi respondenty z řad zástupců obcí se objevila poměrně velká otevřenost tématům komunitní práce, ukazuje se tedy, že zástupce samosprávy získat na svou stranu možné je. Tyto závěry však vzhledem ke zcela nereprezentativnímu vzorku pochopitelně nelze nijak zobecňovat. Níže je uvedena citace zástupce samosprávy k přínosu komunitní práce pro obec.

„Ale jako hlavní pozitivum vidím to, že jsme se před lety rozhodli, že děti, které vlastně půjdou do první třídy, tak budou mít stejnou startovací čáru. To samozřejmě má pak přesah do toho komunitního, protože ta škola je teda hlavní vzdělávací proud a organizace, která ji má dětem poskytovat, ale bez toho komunitního centra a té podpory by to úplně nefungovalo.“

Rozhovor se zástupcem obce

V rámci druhé fáze sběru dat se již příliš neobjevovala negativní zpětná vazba na styl komunikace části projektového týmu (což může souviset i s personálními změnami

v průběhu realizace), naopak několik respondentů oceňovalo osobní nasazení a otevřenost tématu ze strany zástupců projektu.

Došlo však díky shodě okolností k poměrně překvapivému zjištění. Tým Inboox CZ evaluuje též projekt MPSV zaměřený na lídry a sociální podnikatele z romské komunity.⁴ Ačkoliv se tento projekt zaměřuje na podobné téma, tak došlo k zjištění, že projektové týmy o sobě navzájem neví a nekomunikují spolu. V jednom městě došlo dokonce ke „konkurenčnímu boji“ o přízeň samosprávy mezi aktéry komunitní práce, z nichž jeden byl podporován v projektech MMR a druhý v projektu MPSV. Zlepšení spolupráce MPSV a MMR by mohlo být ku prospěchu rozvoji komunitní práce.

4.3. Evaluační úkol 2

4.3.1 Obecná evaluační otázka A

Evaluační otázka A zní: *Jaký byl přínos projektu v posilování odborných kapacit pro KP?*

Specifické evaluační otázky:

I. Jak aktivity projektu vedly ke zvýšení odborných kompetencí komunitních pracovníků a dalších členů realizačních týmů při využívání doporučené metody KP?

- a) Jaké konkrétní dovednosti a znalosti získali komunitní pracovníci?
- b) Jaká byla kvalita školení a vzdělávacích programů – jaký byl posun ve znalostech a dovednostech účastníků?
- c) Jaké metody výuky byly nejúčinnější?
- d) Jaká byla míra spokojenosti účastníků s poskytovaným vzděláváním?

Evaluovaný projekt nepochybně přispěl k zvýšení odborných kompetencí komunitních pracovníků a dalších aktérů komunitní práce včetně lídrů a celkově vedl k podpoře odborné komunity, jež se kolem komunitní práce zformovala, na jejím zformování má přitom ASZ svůj důležitý podíl.

Přispěl k tomu i v rámci projektu nabízený vzdělávací modul a další vzdělávací akce uskutečněné v rámci projektu. Podrobněji to bude popsáno v rámci evaluační otázky zaměřené na oblast vzdělávání. Vedle vzdělávání se jednalo především o aktivity zaměřené na síťování a metodickou podporu. Tyto oblasti budou opět popsány v rámci samostatných evaluačních otázek. Vedle těchto oblastí byla důležitá i průběžná komunikace projektového týmu s aktéry komunitní práce, například prostřednictvím newsletteru. Textové a další odborné výstupy přitom v rámci evaluačních rozhovorů příliš tématizovány nebyly.

⁴ Jedná se o projektu č. CZ.03.02.03/00/23_053/0001325 Podpora sociálního začleňování Romů prostřednictvím komunitního rozvoje a podnikání.

Nicméně, pokud bychom chtěli tuto oblast zhodnotit souhrnně, tak nejvyšší význam je třeba dát aktivitám zaměřeným na síťování a budování platform pro komunitní práci. Zde je působení ASZ dlouhodobé, významné a v současné době nezastupitelné. Vede k obohacování vzájemných kontaktů, sdílení zkušeností, věcné diskusi i možnosti prezentovat dobrou praxi.

Aniž by tím byl zpochybňován odborný přínos dalších projektových aktivit, metodického vedení a vzdělávání, tyto aktivity lze chápat jako zastupitelné i mimo evaluovaný projekt. Některé organizace věnující se komunitní práci mají externího metodika mimo tým ASZ. Vzdělávací moduly, které byly uskutečněny v rámci projektu, byly v obdobné podobě nabízeny i před fungováním projektu a mimo projekt.

„No přínos je asi velkej, protože vidíme že to má jako cenu, že to funguje, že to je napříč Českou republikou, a že jsou pořád nový a nové místa, kde ta komunitní práce vzniká.“

Realizátor komunitní práce (odpověď na otázku na přínos projektu)

„Ale my už jako nevyužíváme ty metodické konzultace, z jejich strany, protože máme prostě externího metodika, a to nám jakože stačí, vyhovuje. Takže jsme toho dosud jako nevyužili.“

Realizátor komunitní práce

Vedle toho je samozřejmě významná též role ASZ jako iniciátora projektů komunitní práce v lokalitách, na tuto oblast se ale více zaměřuje až jedna následujících obecných evaluačních otázek. V rámci evaluovaného projektu bylo podpořeno **34 projektů komunitní práce, z toho metodické konzultace byly poskytnuty 25 realizátorům** (zbývající využili buďto možnost vzdělávání, nebo se zapojili do síťování).

II. Do jaké míry aktivity projektu podpořily vytváření sítí a spolupráci mezi realizátory a dalšími aktéry z různých lokalit?

- a) Jaké aktivity pro vytváření sítí v projektu proběhly?
- b) Jaké formy síťování byly nejefektivnější?
- c) Jaké byly hlavní překážky v síťování a jak byly překonány?
- d) Jakým způsobem síťování přispělo k výměně zkušeností a znalostí mezi realizátory a dalšími aktéry?
- e) Jaký byl celkový dopad síťování na efektivitu práce realizátorů?

V původním projektovém záměru je závazek 15 síťovacích akcí. V rámci projektu a doposud vůči MPSV vykazovaných činností (k 28. 7. 2025) proběhly doposud tyto akce:

- 6. 4. 2023 Platforma pro komunitní práci a participaci, kdy tématem byla mimo jiné metodická podpora a evaluace. Akce v Praze se zúčastnilo 62 účastníků.
- 7. 5. 2024 proběhla další celonárodní platforma zaměřená do značné míry na lídrovství, které se zúčastnilo 92 účastníků.
- Mimo doposud vykazované aktivity proběhla ještě poslední celonárodní platforma 29. 5. 2025 v Praze, která byla v rozhovoru členem projektového týmu hodnocena jako úspěšná.
- Vedle toho proběhly regionální platformy:
 - V Olomouci, které se zúčastnilo 49 účastníků
 - V Ústí nad Labem, jíž se zúčastnilo 30 účastníků.
 - Dále byla vykazována regionální platforma v Brně s počtem 12 účastníků, jednalo se ale spíše o setkání dvou subjektů realizátorů komunitní práce.
- Dále proběhly 2 metodické workshopy pro lídry (13. 2. 2025 na MC Východ a 28. 5. na MC Západ), v březnu potom ještě výjezd lídrů do Ralska. A proběhly 3 workshopy ke vzdělávání (3. 4. 2025 MC Východ a 28. 5. a 25. 6. 2025 MC Západ).
- Dále proběhly tyto akce: Metodický workshop WS 6 28. 8. 2026 v Brně, Regionální kulaté stoly o vzdělávání v KP 4 – 7.09.2025 v Olomouci a další dvě síťovací akce jsou nyní v přípravě.
- Vedle toho dochází k setkávání realizátorů komunitní práce v rámci vzdělávání a setkáním (online) k evaluacím. Realizátoři zůstávají v kontaktu i mimo tyto akce a v některých rozhovorech byly popsány též další případy sdílení zkušeností, setkání realizátorů navzájem v terénu, kterého se v některých případech účastnili i lídři z komunit.

Zde je potřeba říci, že všichni realizátoři komunitní práce, s výjimkou dvou, a většina systémových aktérů, oceňovali pozitivní přínos síťování a roli ASZ. Síťování slouží k možnosti odborné diskuse, prezentaci dobré praxe, sdílení zkušeností, toho, co se daří i těžkostí a také k probrání konkrétních praktických problémů. Přímá návštěva realizátora v terénu potom dle některých respondentů umožňuje hlubší přenos zkušeností z praxe.

Níže uvedené citace potom ilustrují, jak konkrétně oceňovali respondenti síťování (v případě druhé citace i ve vztahu ke sdílení zkušeností přímo v terénu).

„Tak je dobrý to, když je to síťování vlastně, tak získám víc kontaktů, takže tím pádem se mi otevřou jakoby i vrátka a můžu nakontaktovat vlastně osoby, o kterých vím prostě, že třeba mi pomůžou nebo který se vlastně tím zabývají, můžou mě nasítovat dál, je tam vlastně možnost i že si spolu můžeme pohovořit po telefonu nebo vlastně jak jsem říkala, jezdím na síťování při Kulatých stolech...“

Rozhovor s lídrem

„Jako co mám zkušenosti, je podle mě hrozně moc důležité síťování. Síťováním tak, že ale v každé komunitě nebo v každé lokalitě si myslím, že najdeme vždycky jako něco inspirativního. Jo, že teď jsem mluvila, ani nevím ten název té organizace, tak tam zase říkali, že se soustředí na malé věci. Malé věci mají svého malého lídra, a to se mi taky líbilo. To by možná byl model do budoucna. Jako je těch míst hodně, vždycky se můžeme v něčem inspirovat. Byli jsme v Ostravě v Trmicích, všude možné, je to zajímavé.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

Za nejúčinnější formu síťování lze považovat užší formu spolupráce/kontaktu mezi realizátory, kdy dochází k setkání a sdílení zkušeností v terénu. Tato situace dává nejlepší příležitost se od sebe navzájem učit a s přispěním týmu projektu dochází k takovému rozvoji vzájemného kontaktu a spolupráce mezi realizátory, a to i mimo projektem vykazované aktivity. Za účinnou formu lze považovat i to, že díky vzájemným kontaktům ze vzdělávání či jiných akcí zůstávají pracovníci dále v kontaktu a mají možnost navzájem konzultovat či diskutovat praktické otázky a problémy. Někteří z respondentů v tomto ohledu hovořili o existenci odborné komunity, na jejímž zformování má projekt svůj podíl. Je obtížné posuzovat přímý dopad takovýchto aktivit na terén, nepochybně ale přispívají k facilitaci vzájemných interakcí a dávají tak příležitost k odbornému rozvoji komunitní práce v ČR. Níže uvedené citace potom ilustrují vnímaný přínos komunitní práce ve vztahu k inspiraci pro praxi a vzájemného propojování aktérů.

„Respektive byli jsme na návštěvě, nebo přes tu platformu slyším co kolegové nebo kolegyně dělají. Často mluví o realizaci nějakých nápadů, setkání nebo nějakých komunitních prací, to je jako častý téma.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

„A jde vidět, že na ně lidi chtějí jezdit, že se vlastně děje to sdílení, že se děje to síťování, že jsou velice participativně vedené ta setkání a mají na nich možnost mít jako představování těch realizátorů a potom i těch komunitních lídrů. Toho já si hodně cením, to se jim jako daří velmi dobře.“

Rozhovor se systémovým aktérem

Ve vztahu k bariérám síťování a setkávání byly některými respondenty zmiňovány časové bariéry, případně i problém nějaké materiální a finanční kompenzace času stráveného mimo hlavní pracovní náplň. Finanční zdroje jsou potom něco, čeho obecně v českém prostředí komunitní práce není dostatek. Tým projektu zmiňoval možnost „samoorganizace“, vytvoření střešní neziskové organizace, jako jednu z možných odpovědí na tuto výzvu. V závěrečné fázi výzkumu na toto téma byli pak někteří realizátoři dotázáni. Někteří si nedovedou představit zastupitelnost role ASZ, někteří vidí možnost rozvoje takové iniciativy zdola, nikoliv ale za současných časových a materiálních kapacit. Pokud by tedy byla snaha přesunout tyto aktivity přímo na samotné realizátory, bylo by nutné proto vytvořit materiální a finanční zdroje. Níže uvedená citace se potom vztahuje k možnosti vytvoření střešní neziskové organizace sdružující aktéry komunitní práce.

„... tam neexistuje nějaká jasná pracovní doba jako osmihodinová. Jako když to přirovnám k nám, my pracujeme od pondělí do neděle. A fakt jako ráno v osm nebo v půl osmý vycházím a kolikrát přicházím domů i v deset večer, jo. Takže nejsem si jistý, že by byly schopný to takhle nějak uchopit a uspořádat ty neziskovky.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

iii. Jak síťování a spolupráce mezi různými aktéry přispěly k efektivnějšímu využívání doporučené metody KP?

- a) Jaké byly konkrétní příklady úspěšné spolupráce mezi aktéry?
- b) Jaký byl vliv této spolupráce na výsledky projektů?
- c) Jak se zlepšila komunikace mezi jednotlivými aktéry v rámci projektu?
- d) Jaká byla role místních komunit při implementaci doporučené metody KP?
- e) Lze uvést příklady dobré praxe síťování a spolupráce mezi různými aktéry?

Jak již bylo uvedeno výše, síťování v rámci projektu lze považovat za úspěšné a přispívá k rozvoji odborné komunity. Interakce se rozvíjí různými způsoby a dochází i k přímému sdílení zkušeností v terénu. Pro rozvoj praxe je tento způsob pravděpodobně nejpřínosnější a může jít více do hloubky. Jedna z respondentek například uvedla zkušenost, kdy k jinému realizátorovi komunitní práce vzali na stáž i lídry z komunity a mohlo tak dojít k širšímu sdílení zkušeností. Nižší uvedená citace se pak vztahuje k přínosu, které může přinést sdílení zkušeností.

„Teď jsme zrovna, teď jsme teďka o víkendu absolvovali komunitní setkání v L.... A díky agentuře jsme byli na nějakým komunitním setkání v L... myslím někdy na jaře, myslím, že to bylo na jaře letošního roku. A na základě toho jsme teď opakovali nějaké menší komunitní setkání,... Takže díky nějakému jako síťování a propojení se nám daří rozšiřovat síť a navzájem se navštěvovat. Že to je velmi přínosné. Ta komunita vidí, jak funguje jinde jiná komunita, což...”

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

Projekt jako takový se nicméně spíše zaměřuje na rozvoj komunitní práce jako metody sociální práce než na lídrovství v komunitách. Není to samozřejmě výlučná cílová skupina, ale komunitní práce v ČR se do značné míry zaměřuje na romskou komunitu. Bylo provedeno i několik rozhovorů s lídry z komunity. Projekt se zaměřuje i na ně, někteří lídři se zúčastnili vzdělávání a na lídrovství byla zaměřená jedna z platforem (a dále proběhly tři akce pro lídry uvedené výše), projektový tým byl v kontaktu i s některými spolky vzniklými v komunitě zdola. Nicméně tato cílová skupina by mohla být zahrnuta více, co se týče možnosti uplatnění perspektivy i artikulace potřeb. Jeden z respondentů tuto skutečnost reflektoval.

„M... znám, vlastně je to člověk, který pracuje pro Agenturu sociálního začleňování a setkal jsem se s tím třeba 15x v životě, ale vlastně, byli jsme i pozvaní na nějaké setkání, kde jsme vlastně byli v nějakém úzkém kruhu v nějakých lokalitách, ale bohužel ten projekt se nás úplně jako netýká.”

Rozhovor s lídrem

Možnost prezentovat, sdílet, ale i porovnávat vzájemné zkušenosti, s možností je diskutovat, je nepochybně přínosná pro rozvoj metody komunitní práce a její zavádění do praxe. Díky projektu se výrazně zintenzivnil kontakt mezi aktéry komunitní práce. S vazbou

na užívání doporučené metody komunitní práce je ale třeba též uvažovat o tom, jak propojovat rozvoj metody komunitní práce se zkušenostmi z praxe a její reflexí k tématu reflexivity Navrátil a kol. 2014). Co se týče aplikace metody, jak ze strany metodického týmu, tak ze strany vzdělavatele dochází ke zdůrazňování zásad uplatňování metody v praxi. Někteří z respondentů akcentují více kriticky, někteří spíše s (neutrálním) popisem zavádění metody do praxe, narážejí na rozdíl teorie a praxe, či na to, že teoretické zásady (čistě/fundamentálně pojaté komunitní práce) v praxi není možné vždy do důsledků uplatnit.

„Jako měl jsem se, s kým jako pohádat nebo ne pohádat, ale vést jako takový ty kontroverzní rozhovory, kdy jsme se třeba... on si něco myslel, já jsem byl přesvědčený o něčem jiném jo, a teď jsme se teda dohadovali kdo má teda pravdu.“

T: Myslíte si, že byl ochotný naslouchat těm odlišným názorům?

R: To jo, to ano, ale zastával se jako hodně tý, toho, co si načel z teorie.“

Rozhovor s lídrem (ke kontaktu s metodickým týmem projektu)

„Já nevím, jestli to tak někdo, někteří nebo to, je hezký, že nějaká metodiky je, ale nikdy se ten člověk nemůže řídit podle tý metodiky. Každá ta lokalita je úplně jiná. Každý ten člověk reaguje úplně jinak. A po mně se jeden čas hodně chtělo striktně dodržovat metodiku, a to prostě na ty lidi nefunguje. Že prostě některý věci..., takže jsem si musela upravit podle sebe.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

Je ale třeba říci, že k zpochybnění základních zásad komunitní práce ze strany respondentů nedocházelo (s výjimkou jednoho respondenta, který uváděl zásadnější pochybnosti o doporučované metodě celkově). Ani tyto výtky neznamenal, že by respondent nevnímal i přínosnost metodických konzultací nebo vzdělávacího modulu. Spíše se jednalo o variace na Goetheho výrok: *„Sedivá je teorie, jen strom života věčně zelená se.“* V tomto ohledu by na síťování mohlo být více nahlíženo i jako na výměnu zkušeností usnadňující adaptaci metody na problémy/potřeby praxe.

iv. Jak efektivní byly metodické konzultace a šíření informací ze strany realizačního týmu projektu při zlepšování porozumění a aplikaci doporučených metod KP jednotlivými realizátory?

- a) Jak realizátoři hodnotí kvalitu metodických konzultací?
- b) Jaký byl dopad těchto konzultací na každodenní praxi realizátorů?
- c) Jaké konkrétní metodické materiály byly vytvořeny a šířeny?
- d) Bylo by potřeba něco v rámci metodických konzultací a šíření informací ze strany realizačního týmu něco změnit, aby byl proces (ještě) úspěšnější?

Vycházíme-li z projektové dokumentace předložené MPSV k 28. 7. 2025, tak individuální metodická podpora byla doposud poskytnuta 16 realizátorům celkem prostřednictvím 46

metodických konzultací. Z toho intenzivnější podpora, 4 a více konzultací, byla poskytnuta 4 realizátorům (dvěma z nich ve velmi vysoké intenzitě, 8 a 10 konzultací). Pokud zahrnujeme i skupinové metodické konzultace, tak metodická konzultace byla poskytnuta 25 realizátorům, z toho intenzivnější 11 z nich (čtyřikrát a více). Sloučíme-li individuální a skupinové konzultace, intenzivnější metodická konzultace byla poskytnuta 12 realizátorům. Projektový výstup 24 metodických konzultací je již naplněn.

Jedná se o metodické konzultace, které byly vykázány a doloženy. Je možné že odborná diskuse s projektovým týmem metodické podpory mohla probíhat částečně i neformálně, nebo například prostřednictvím e-mailů, i mimo tyto vykázané konzultace. Vycházíme-li potom z provedených rozhovorů, tak do nich bylo zahrnuto 28 realizátorů komunitní práce, z nich bylo možné identifikovat užší metodickou spolupráci u 8 z nich.

Tak je situace vnímána i realizačním týmem projektu, že v projektu probíhá spíše intenzivnější metodická spolupráce s menším počtem realizátorů. Uváděny jsou bariéry na straně kapacity metodické podpory i bariéry dostupnosti, které znemožňují osobní kontakt a intenzivnější dojíždění do prostorově hůře dostupných lokalit. Někteří z realizátorů zároveň nevnímají takovou potřebu metodické podpory nebo nebyl vytvořen užší vztah projektového týmu a realizátora, který by vyústil v metodické konzultace. Jako přínos projektu lze tedy hodnotit spíše intenzivní podporu menšího počtu realizátorů.

V úvodu bylo napsáno, že metodická konzultace je aktivita projektu, která se dá nahradit i jiným způsobem, že například někteří realizátoři komunitní práce mají svého externího metodika hrazeného z projektu. K tomu je však potřeba dodat, že k tomu je nutná právě existence alternativ, například finanční projektové podpory, která umožňuje tyto konzultace hradit. Finanční zdroje jsou potom něco, čeho se obecně v komunitní práci v ČR příliš nedostává. A někteří realizátoři uskutečňují své komunitní aktivity jen s minimem finančních zdrojů, například formou mikrograntů. Metodická podpora má svůj nezastupitelný význam především u realizátorů, kteří s komunitní prací začínají a nemají se v této oblasti příliš o co opřít.

Většina respondentů oceňuje přínos metodické podpory, byť v některých případech tomu není přikládána priorita, ale přínos může být viděn například v možnosti konzultací praktických otázek, například projektových výzev (tedy, jak shánět peníze na komunitní práci). Respondenti, kteří jsou s týmem Projektu ve větším kontaktu, přirozeně připisují těmto konzultacím větší důležitost, jako možnost opory pro práci či při zavádění nových projektů kde se realizátor teprve učí s metodou pracovat.

„Takže jako přijdou mi fajn, je to strašně dobrý, protože jako díky nim tam máme tu pomoc hledání třeba různých dalších vlastně projektů, různých financí, různých výzev, což oni dokážou hodně poradit, kdy jaká výzva bude, hodně se v tom orientují a já jsem jakoby za ně fakt jako ráda.“

Rozhovor s lídryní (odpověď na otázku k přínosu metodických konzultací)

„No podle mě je to důležité velmi, protože Vás to furt vrací jako do té lajny toho, protože my tady si snadno jako ujedeme jinam a už to třeba není komunitní práce. Takže... nebo se necháme strhnout těma událostma, takže je zase dobrý, když nás ta metodiky nebo ty metody zase vrátí zpátky. Děláte to takhle takhle. Vůbec, že si s nima můžeme jako mluvit o tý metodě a že si ji učíme, je pro nás důležitý.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce (odpověď na otázku k přínosu metodických konzultací, začínající realizátor)

V rámci projektu byly zatím vytvořeny a publikovány tyto metodické materiály: *Metodický manuál prevence kriminality; Akční plán metodické podpory komunitní práce (2. verze); Od společenského ghetta k emancipaci: jak romské komunity mění svou budoucnost; Příručka inspirativní praxe v komunitní praxi prevence kriminality; Příručka inspirativních praxí komunitní práce*. V projektové žádosti je nicméně jako výstup uvedeno 9 publikovaných textů, takže tento výstup zatím není zcela splněn. Dva texty jsou nyní dokončeny a projektový tým žádá poskytovatele dotace o snížení počtu povinných výstupů, pokud dojde ke schválení tak počet vykazovaných publikací bude dostatečný.

V rozhovorech s respondenty nebyly tyto výstupy nějak tématizovány (jen někteří z nich zmiňovali přínos rozesílaných newsletterů). Propagaci tématu komunitní práce ale mnoho respondentů prioritu dávalo. Ve vztahu k odborné veřejnosti, jak vyplývá z rozhovorů, tak ale především vůči samosprávám, by bylo důležité odborné výstupy dostatečně propagovat.

v. Jakým způsobem přispěla role ASZ ke vzdělávání komunitních pracovníků a dalších členů realizačních týmů v doporučené metodě KP?

- a) Jaký byl obsah a forma vzdělávacích aktivit ze strany ASZ?
- b) Jakou zpětnou vazbu poskytli účastníci vzdělávacích aktivit?
- c) Jaké nové kompetence byly získány díky vzdělávacím aktivitám ASZ?
- d) Co by případně měla ASZ změnit na svém přístupu ke vzdělávání KP?

V rámci projektu proběhly **dvě vzdělávací akce**, První vzdělávací akce proběhla od 18. 4. do 31. 5. 2023 v rozsahu 8 dní s dotací celkem 60 hodin (uskutečnil se ve Vratislavicích nad Nisou). Školitel tým z Rosteam. Jednalo se o vzdělávací kurz *Metoda komunitní práce v kontextu sociálního vyloučení*. Druhá vzdělávací akce proběhla mezi 23. 1. 2025 a 27. 2. 2025 v rozsahu 6 dnů s dotací 40 hodin, školitelé z Fakulty sociálních studií Ostravské univerzity. Jednalo se o kurz *Kompetence metodiček a garantů komunitní práce*. Rosteam nabízí vzdělávání i mimo projekt ASZ a o inovaci vzdělávání se tak jednalo pouze v případě druhého kurzu. Projektový výstup dvou uskutečněných vzdělávacích akcí je nicméně splněn.

Na kurzy byla dáována souhrnně velmi dobrá zpětná vazba,. Většina z respondentů některý z jejich kurzů absolvovala, pozitivně je hodnoceno propojení teorie a praxe, s dobrým odborným zázemím, s možností vyjasnit si metodu, získat větší jistotu pro práci. Někteří z respondentů potom dávají vzdělávání až určitý iniciační význam ve vztahu ke komunitní práci, vzdělávání též přispívá k síťování, protože někteří z účastníků zůstávají v kontaktu a konzultují spolu praktické problémy. Jinou formu vzdělávání absolvovalo minimum respondentů a negativní zpětnou vazbu na kurz dal jen jeden respondent. Níže uvedená citace potom podtrhuje význam školení pro pracovníky, co s komunitní prací začínají.

„Tak tím, že my jsme to školení absolvovali na začátku a vlastně, tak jsme si pak dokázali ten projekt nějak uchopit v té neuchopitelnosti v jaký byl, protože byl psán od stolu, takže my jsme ho bez znalosti metody komunitní práce byl psán, takže my jsme ho potom, my jsme tu metodu komunitní práce opravdu dokázali do té naší práce jako promítnout a trošku si ten projekt pozměnit pro to, abychom to mohli dělat tou metodou komunitní práce dělat.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

„Ale jak potom se chovat jako ten komunitní pracovník, dejme tomu nedělat chyby nebo minimalizovat je, nebo dávat si na věci pozor, tak tam už nestačí takové to odkoukávání, co jsem měla nakoukané za ty tři nebo čtyři roky s komunitními pracovníky, ale tam mi fakt strašně moc pomohly ty kurzy. Vůbec o základech komunitní práce a Rosteam vlastně vyrostl z té komunitní práce, takže opravdu ta školení dělá ze své velké praxe.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

Co se týče možných změn přístupu ke vzdělávání, tak i projektovým týmem bylo artikulováno téma, že vzdělávání v komunitní práci by prospěla větší konkurence. Rosteam nemá ve svých aktivitách příliš konkurenci, určitou alternativu představují jen kurzy nadace Via (jejich zaměření je ale odlišné, více na komunitní rozvoj), nebo kurzy cílící primárně na sociální služby. Případně ještě kurzy na některých školách, kde studují budoucí sociální pracovníci.⁵ Projektový tým by nicméně větší pluralitu poskytovatelů vzdělávání uvítal. Kde chybí aktivní vzdělavatel, je potom oblast na západě Čech, s dosahem v Ústeckém a Karlovarském kraji, kde je větší počet sociálně vyloučených lokalit i míst s koncentrací osob ohrožených sociálním vyloučením.

„Protože teďka to teda pořád je jen v té Ostravské univerzitě, a to si myslím, že je jako špatně, protože tam podle mě chybí nějaká oponentura.“

Rozhovor s členy realizačního týmu

Určitou bariéru ve vzdělávání potom představuje geografická dostupnost v rámci republiky. Rosteam působí primárně v Ostravě. Některé z kurzů byly realizovány v Praze. Je tak zřejmé, že na mnohé regiony se nedostává a pro pracovníky pak kurz představuje větší časovou investici.

„Možná právě v tom, že se zjistilo, že ti lidi by o ten kurz zájem měli, ale že ta dostupnost je horší, takže se právě zvažuje navýšení počtu nějakých lektorů anebo rozšíření týmu působnosti po té republice, tak aby ty školení probíhali blíž k tomu bydlišti. Nemuseli ti lidi odjíždět na tři dny. Děsí je to, že budou tři dny sedět pro ně ve škole, ještě budou dělat nějaký zkoušky nějaký testy, aby dostali ten certifikát. A ještě je to tři dny v Praze mimo rodinu.“

Rozhovor se zástupcem obce

⁵ Určitou inspiraci pro vytváření projektového záměru představovaly i dlouhodobé aktivity Moravskoslezského kraje a jeho podpora komunitní práci.

vi. Do jaké míry aktivity projektu přispěly k vzdělávání nových pracovníků v metodě KP?

- Jaký byl nárůst počtu vyškolených pracovníků v metodě KP díky projektu?
- Jakými metrikami byla měřena a hodnocena úroveň vzdělání v metodě KP?
- Jaké byly dlouhodobé efekty tohoto vzdělávání na práci KP?
- Jaké formy vzdělávání se osvědčily jako nejúčinnější pro nové pracovníky?
- Jaká byla zpětná vazba od nových pracovníků na vzdělávání v rámci projektu?

Celkem v rámci projektu nově prošlo vzděláváním více než 35 pracovníků. Projekt tak přispěl k rozvoji vzdělávání v komunitní práci. Tým lektorek projektu má potom svůj podíl na proškolení komunitních pracovníků, čemuž se věnuje dlouhodobě a co též má svůj významný podíl na budování odborné komunity v této oblasti. V úvodu bylo zmíněno, že vzdělávací aktivity jsou nahraditelné, vzhledem k tomu, že někteří respondenti absolvovali vzdělávání i mimo projekt. Problémem ale pak zůstává jeho financování, kdy finančních zdrojů je v komunitní práci nedostatek.

Jak bylo uvedeno výše, účastníci kurzů na ně dávají velmi dobrou zpětnou vazbu, evaluační dotazníky v rámci vzdělávání nicméně sbírány nebyly. Pouze ke kurzu metodiků byl zpracován hlavní lektorkou dokument *Vyhodnocení vzdělávací akce: „Kompetence metodika/čky komunitní práce“*.

Někteří z respondentů oceňují pevnější ukotvení v metodě díky vzdělávání, někteří potom dávají vzdělávání důležitost i v rámci získávání kompetencí a sebevědomí pro novou roli komunitního pracovníka v nově se rozvíjejících projektech komunitní práce. Některé projekty komunitní práce mají svého externího metodika právě v lektorskách vzdělávání.

Výše byla naznačena určitá skepse některých respondentů ve vztahu k přílišnému lpění na metodických zásadách. Pro úplnost je třeba dodat, že někteří respondenti (bylo jich méně) naopak zdůrazňovali důležitost dodržování správných postupů v komunitní práci. Toto je samozřejmě otázkou k odborné diskusi, někomu nicméně může pomáhat pevnější metodické ukotvení jako jistější vodítko pro praxi.

„Že ta metoda existuje, je ověřená, že není potřeba vynalézat kolo. Jo že to jsou léta a léta praxe a jsou na to udělaný i jako práce, že jako funguje to. Ale lidi si to rádi, když nechtějí do něčeho jít a nevyhovuje jim ten způsob, tak si to rádi přetváří podle sebe a...“

Realizátor komunitní práce (k metodě komunitní práce)

Lze potom doplnit, že dopad na vzdělávání v metodě komunitní práce mohly mít i síťovací akce a stejně tak aktivity v rámci KA 4, rozvíjející schopnost evaluovat výsledky a proces komunitní práce, získávat zpětnou vazbu a reflektovat vlastní práci.

vii. Jak aktivity projektu podpořily rozšíření a zlepšení vzdělávacích programů v doporučené metodě KP?

- Jaké nové vzdělávací materiály a programy byly vyvinuty?

- b) Jak byly tyto materiály a programy integrovány do stávajícího systému vzdělávání?
- c) Jak byly tyto nové programy hodnoceny účastníky?
- d) Jaké byly dlouhodobé dopady nových vzdělávacích programů na kvalitu práce KP?

Co se týče novosti vzdělávacích programů, tak určitou inovaci představuje modul zaměřený na vzdělávání metodiků v komunitní práci, kterého se zúčastnilo více než 20 účastníků. O dlouhodobém dopadu vzdělávání lze uvažovat spíše s vazbou na kontinuální působení Rosteamu, realizátora vzdělávacích akcí než o tomto jednom modulu. V analýze dat z rozhovorů se přitom obtížně odlišuje hodnocení lektorek od hodnocení tohoto modulu, jehož se zúčastnil jen marginální počet respondentů zahrnutý do evaluace. Jedna z respondentek zmiňuje, že s dalšími účastnicemi kurzu jsou stále v kontaktu a konzultují spolu praktické problémy či konkrétní přínosy vzdělávacího modulu.

„No tak třeba díky kurzům, který byly z projektu tak nějak jakoby facilitovat nějaký setkání. Naučila jsem se jako víc přemýšlet, než mluvit. Tu metodiku komunitní práce, prošla jsem vlastně kurzem toho metodika, bylo to nové. Úplně jako. (...) mně asi ten kurz metodika komunitní práce a pak takový to setkávání, kde se setkáváme s ostatními, oni ukazují, co dělají, my... tak tyhle.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

V rámci projektové dokumentace sdílené s externím evaluátorem nebyly žádné nové materiály ke vzdělávání předloženy, pouze tisková zpráva z kurzu a jeho hodnocení lektorkou.

Celkově lze shrnout, že evaluovaný projekt nepochybně přispěl rozvoji vzdělávání v komunitní práci tím, že dal prostor pro realizaci kurzů. Ty byly pozitivně hodnoceny a připraveny vzdělavatelem, který nemá v českém prostředí konkurenci a dlouhodobě působí v oblasti vzdělávání i se snaží aktivně podílet na budování odborné komunity. To, že v této oblasti není více aktivních více subjektů, je jistě určitou bariérou pro rozvoj vzdělávání, a to například i s vazbou na prostorovou dostupnost. Je však otázkou, co pro zlepšení situace může udělat instituce státní správy, byť flexibilně otevřená projektovým možnostem.

4.3.2 Obecná evaluační otázka B

Evaluační otázka B zní: *Jaký byl přínos projektu pro územní rozšíření a rozvoj KP?*

Specifické evaluační otázky B:

I. Jakým způsobem ASZ podporovala zahajování KP v nových lokalitách?

- a) Jaké konkrétní strategie použila ASZ k podpoře KP v nových lokalitách?
- b) Jaká byla míra úspěšnosti těchto strategií ASZ?
- c) Jaké byly hlavní překážky, kterým ASZ čelila při zavádění KP v nových lokalitách? Jak ASZ překonávala tyto překážky?

Projektový tým přímo zaváděl komunitní práci ve dvou lokalitách, v Hanušovicích a v Ralsku. Vedle toho tým projektu podporoval, s vazbou na další aktivity projektu, především vzdělávání, síťování a metodickou podporu a aktivní spolupráci s relevantními partnery v lokalitách, zavádění komunitní práce v dalších obcích. Na tuto činnost se zaměří až následující evaluační otázka.

Zavádění komunitní práce v Ralsku je hodnoceno jako úspěšné, zejména oproti Hanušovicím, které je naopak spatřováno v současnosti jako málo úspěšné. Jedním z rozdílů byly již od počátku odlišné vstupní podmínky, kdy v Ralsku byla návaznost na předchozí spolupráci s ASZ při řešení problémů spojených se sociálním vyloučením, zatímco v Hanušovicích ne. Od počátku byl vstup do tohoto terénu tedy rizikovější, navíc postoj zástupců města byl hodnocen jako málo otevřený, konfliktní, zástupci města zastávali zcela odlišnou perspektivu oproti projektovému týmu. Jakkoliv to nelze zobecnovat na celý postoj města, tak zástupce města Ralsko, se kterým proběhl rozhovor, byl tématu sociálního začleňování otevřený a vůči projektovým aktivitám podpuřný.

„A ty lidi zjistili, že vůbec nějaká komunitní práce a participace vůbec existuje získali právě nějaký kompetence, proběhli nějakýma školeníma, získali nějaký metodiky a dneska už jsou sebevědomí a chtějí ty informace předávat dál. Už se nestydí mluvit před lidma, komunikuj. Za mě určitě ten přínos do té lokality určitě je.“

Rozhovor se zástupcem z obce

S vazbou na Hanušovice byly zmíněny alespoň dílčí úspěchy, pořádání komunitní akce či v rámci síťování ve městě, proces jako celek ale není hodnocen jako úspěšný. Nepodařilo se navázat spolupráci s lidry ani aktivněji zapojit komunitu v první fázi zavádění komunitní práce. V rámci evaluačních rozhovorů byl zmiňován konfliktní až nepřátelský postoj města, špatné materiální a organizační podmínky pro práci, včetně špatného zajištění prostor či problémů při uzavírání smluv. Zhodnocení doposud neúspěšného postupu v Hanušovicích je tématem interní analýzy, včetně snahy identifikovat případné rezervy ze strany projektového týmu.

Nyní se projektový tým v rámci Hanušovic snaží o znovuzavedení komunitní práce v Hanušovicích. Projektový tým je v tomto ohledu optimistický a na podzim má naplánováno několik komunitních akcí v lokalitě.

„Když to vezmu na příkladu těch Hanušovic, tak za mě je to soubor nějakých vícero faktorů, které to vlastně ovlivnilo. Ať už to je nějaká rigidnost toho projektového řízení, spoustu jako bariér tady v tom, nějaké finanční ohodnocení těch pracovníků, malá personální kapacita v těch lokalitách, nezkušenost těch komunitních pracovníků v tom tématu.“

Rozhovor s členy realizačního týmu

Případ Hanušovic ukazuje na možné (typové) bariéry při zavádění komunitní práce, které představují postoje města odlišné vůči perspektivě komunitní práce i nesamozřejmost procesu aktivizace komunity.

V Ralsku je naproti tomu zavádění komunitní práce hodnoceno jako úspěšné. Což přes zmiňované bariéry potvrzuje komunitní pracovnice, zástupce města a dokládají to vykazované projektové aktivity. V rámci aktivit komunitní práce se podařilo uspořádat komunitní akce, zapojit mládež a uspořádat kroužky pro děti, podpořit participaci komunity na dění ve městě, zapojit lídry a zlepšit úklid v lokalitě.

„Určitě se tady jedná o možnosti převzetí komunitní práce ze strany města, což je super. Tak kdyby, jestli si to město schválí, tak by tady ta udržitelnost mohla být i navíc let než jenom na poslední rok. A jinak myslím..., já jsem hrozně pyšná na tu aktivizaci těch lidí, že už ty lidi se sami zapojují, vyhledávají nás, že si nás jako, že se nás jako v uvozovkách jako nebojí.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

„U nás bych řekl, že se nám podařilo vytvořit stabilní tým nebo stabilní týmy, abych to řekl přesně, který spolupracují, který jsou aktivní a chtějí něco dělat a měnit, připravují ty akce, to si myslím, že funguje dobře. Těch aktivit je asi dost. Od nějakých kroužků pro děti, různých dílniček, který se tematicky zaměřují – Vánoce, Velikonoce, Halloween. Sportovní utkání se tam dělá, které přímo organizují ty APKáčka, jeden z nich dělá trenéra fotbalového kroužku, ale to z těch úspěchů, tohle si myslím, že funguje.“

Rozhovor se zástupcem obce

Přestože respondenti zmiňují, že komunita se do aktivit zapojuje, oba též uvádí, že právě ve větším zapojení komunity a větší aktivizaci lídrů vnímají stále určité rezervy, na kterých je třeba v komunitních aktivitách dále pracovat. Komunitní pracovnice zmiňuje, že zejména v začátku musela být více aktivní a častěji přebírat iniciativu.

Dle respondentky projekt získává podporu ze strany města a jsou vytvářeny podmínky pro udržitelnost projektu. Respondent (zástupce města) nicméně zmiňuje, že zastupitelé mají různorodé názory a získat je pro obdobné aktivity bývá někdy obtížné. Nebyly nicméně zmíněny zásadnější problémy či skutečnosti, které by vrhaly na projektové aktivity negativní světlo. Aktuálně projektový tým též dokončuje dokumenty ke komunitní práci v Hanušovicích a Ralsku, ke kterým se zavázal v projektové žádosti.

II. Jak aktivity projektu přispěly k širšímu geografickému rozšíření metody KP v lokalitách se sociálním vyloučením (SVL)?

- a) Jaký byl počet nových lokalit zapojených do projektu?
- b) Podařilo se rozšířit metodu KP do všech lokalit plánovaných v projektu? Pokud ne, tak do kterých ne a proč?
- c) Jak se zlepšila situace cílových skupin v nově zapojených lokalitách po zavedení KP?
- d) Jaké konkrétní výsledky byly dosaženy v nových lokalitách v oblasti rozšíření metody KP?

Podpůrná/iniciační role ASZ při zavádění projektů komunitní práce v lokalitách je významná pro rozvoj komunitní práce v rámci ČR. Možná v ní lze vidět vedle síťování a vytvoření platform pro komunitní práci největší přínos pro odborný rozvoj komunitní práce. Je třeba ho však spojit s ASZ jako celkem. Projektový tým v tomto procesu hraje samozřejmě významnou roli, jak však vyplynulo z rozhovorů, k iniciaci projektů komunitní práce s přispěním ASZ docházelo již před realizací projektu.

Bylo doloženo realizačním projektem (ve vztahu ke kontrolnímu orgánu) čestné prohlášení k osmi projektům komunitní práce (vedle samozřejmě Hanušovic a Ralska). Jednalo se o tyto projekty: projekt Armády spásy a EUROTOPIA CZ v Krnově, projekt Armády spásy v Brně a v Havířově, projekt Města Česká Třebová v České Třebové, projekt organizace Jaro22 v Odrách, projekt Jednoty Bratské Ruprechtice v Liberci, projekt Centra D8 v Roudnici nad Labem a projekt AV Amari v Jihlavě. Dohromady se tedy jedná o 10 nových projektů/lokalit, což je nad rámec závazku v projektové žádosti (5 lokalit).

Ne se všemi těmito realizátory byly uskutečněny rozhovory. Z rozhovorů nicméně vyplývá, že role ASZ byla významná při iniciaci 10 projektů z 28, které byly zahrnuty do rozhovorů v rámci evaluace, ale v některých z nich již před fungováním projektu. Roli projektového týmu lze na základě rozhovorů vyzvednout zejména s vazbou na rozběhnutí projektů v Krnově, Roudnici nad Labem a Jihlavě.

Role ASZ při iniciování projektů komunitní práce souvisí s rolí lokálního konzultanta, který se podílí na plánování řešení problémů spojených se sociálním vyloučením v obci. Může tedy přispět k iniciování projektů komunitní práce v lokalitě. V tomto ohledu sice zaznívalo ze strany projektového týmu, že osvěta o komunitní práci v týmu lokálních konzultantů není dostatečná a někteří nemají dostatečné povědomí o této metodě, nicméně v rozhovorech se opakovaně objevovaly informace, že lokální konzultant přispěl k iniciování projektu komunitní práce v lokalitě. Komunitní práci finančně podporuje také výzva na podporu projektů v rámci spolupráce s ASZ v rámci KPSV+. Jedná se o výzvu č. 18 OPZ+, v rámci které bylo podpořeno deset projektů z celkového počtu 34 projektů, které byly podpořeny v rámci evaluovaného projektu (vedle toho byla ve dvou lokalitách, v Hanušovicích a Ralsku, financována komunitní práce přímo z námi evaluovaného projektu).

Jednou z oblastí, které uváděli respondenti, že konzultují s týmem projektu (a případně dalšími pracovníky ASZ), je právě oblast projektového poradenství. Což se týká výzvy 18 OPZ+, ale i dalších projektových výzev, v rámci kterých je možno finančně podpořit

komunitní práci. Tým projektu potom sám vyvíjí iniciativu v lokalitách, kde působí ASZ, aby pomohl rozběhnout projekty komunitní práce. A působí i v lokalitách, se kterými ASZ nespolupracuje v rámci KPSV+. Možnost metodické podpory potom pomáhá rozbíhat projekty komunitní práce, kdy realizátoři komunitní práce v tomto ohledu zmiňovali větší jistotu pro svou práci, kterou mohou díky metodickému zázemí získat. A kromě toho i oporu pro svou práci na obci, kdy mají někoho, kdo podporuje jejich aktivity například při jednáních na úřadech či s politiky. Níže uvedené citace potom ilustrují konkrétní přínosy dle respondentů, poradenství ohledně projektových žádostí či podpůrnou a motivační roli.

„Takže jako přijdou mi fajn, je to strašně dobrý, protože jako díky nim tam máme tu pomoc hledání třeba různých dalších vlastně projektů, různých financí, různých výzev, což oni dokážou hodně poradit kdy jaká výzva bude, hodně se v tom orientují a já jsem jakoby za ně fakt jako ráda, já tam nevidím nic.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

„Mně přijde že ta spolupráce byla a je velmi důležitá. A byla bych ráda, kdyby se podařilo nějakým způsobem v tom jako setrvat dál. Pro mě je to jako velmi důležité, jak jsem zmiňovala z toho důvodu, že ty pozice důležité se mění nebo nám se změnily a ta agentura tam má takový jako podpůrný, dohlížecí motivující efekt, který nějak... „

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

Co se týče přínosů projektů v nově zapojených lokalitách, jak vyplývá z rozhovorů, tam kde je komunitní práce v začátku, tak probíhá mapování potřeb komunity a navazování důvěry a následná aktivizace. Co se v projektech daří, je aktivizace komunity v oblasti pořádání komunitních akcí a volnočasových aktivit, a to se zaměřením obvykle na mládež. Další oblasti, které se snaží komunitní pracovníci podpořit, jsou péče o prostor a nemovitost, v podobě například úklidu nebo snahy o kultivaci nějakého společného prostoru. Vedle toho potom dojde i na oblast politické participace, jednání s politickými reprezentanty. Zde je ale zřejmé, že práce je v této oblasti je dlouhodobější a dosáhnout výsledků je obtížnější než v oblasti volnočasové a kulturní.

„No ono to je různý, že ty dny nejsou vůbec stejný takže je to jiný, vždycky se to liší. Jsou dny, kdy lidi přijdou s nějakými návrhy, že by chtěli třeba tady přímo v lokalitě L., tak tady je hodně problém, že tu není vyžití pro děti ani pro maminky s dětma, což tady ty rodiče... třeba víc aktivní lidi jsou rodičové.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

Co se ukazovalo v rozhovorech jako důležité, je existence nějakého společného prostoru pro aktivity komunitní práce, což většina projektů má, ale ne všechny a často je s jejich zajišťováním spojeno nemalé úsilí.

“

iii. Přispěly aktivity projektu k implementaci prvků KP a participace v politikách místních samospráv? Jak aktivity projektu přispěly k implementaci prvků KP a participace v politikách místních samospráv?

- a) Jaké konkrétní politiky a iniciativy byly díky implementaci prvků KP ovlivněny?
- b) Jaké byly hlavní překážky a úspěchy při implementaci těchto prvků? Lze uvést příklady dobré praxe? Jakými postupy se dařilo překonávat překážky.
- c) Jakým způsobem se zapojila místní samospráva do projektových aktivit?
- d) Jaké konkrétní změny byly provedeny v místních politikách díky projektu?

Ve vztahu k zavádění komunitní práce do politik na obcích je třeba konstatovat, že se jedná o obtížný úkol, který se na mnoha místech příliš nedaří. Mezi překážky, na které může komunitní práce narážet, patří neporozumění či spíše nezájem o oblast komunitní práce, nepopularita cílové skupiny, či byl přímo respondenty zmiňován rasismus, to ale více ve vztahu k veřejnosti jako celku. Některými respondenty bylo zmiňováno též určité míjení se s politickým diskurzem, který je zaměřen více technokraticky, na měřitelné výstupy, tomu je pak obtížnější vysvětlit přínosy komunitní práce a najít společnou perspektivu.

„Já bych možná ještě dodala k tomu, co řekla D., že má pravdu, že to vedení města kolikrát jak jsou fakt jiní, tak oni s nimi fakt neumí pracovat. Oni chtějí, aby platili popelnice, aby měli pořádek kolem domu a oni to prostě asi neumí nějakým způsobem. Ale zase na druhou stranu umí třeba to odpracovat to, aby měli popelnice jo, ale to vedení města tak není nastavený.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

„Aktuální diskurz je nastavený na individualismus a ekonomizaci, což je totálně v rozporu... tak ekonomizace ještě nasedá na tu komunitní práci, která je tak hodně na svých vnitřních zdrojích, ale ten individualismus už vůbec.“

Rozhovor se systémovým aktérem

V některých obcích probíhají projekty spíše vedle municipalit než v součinnosti s nimi. V jedné lokalitě dokonce respondenti hovořili o tom, že nespolupráce obce je důvodem k ukončení projektu komunitní práce, neboť bez spolupráce s municipalitou přestalo dávat její pokračování smysl. Nicméně některé obce jsou tématu sociálního začlenění více otevřené, s čímž je spojena užší spolupráce s ASZ a též otevřenost oblasti komunitní práce. V rozhovorech bylo též zmiňováno, ale jednalo se spíše o ojedinělé případy, že obec sama formou mikrograntů podporuje oblast komunitní práce.

„No, my máme jako výhodu. Já ani nevím, jak to ten náš produkční jako dělá, ale podařilo se nám... nebo to školní hřiště máme pronajatý školní hřiště a v rámci projektu „Zdravé město“ vlastně máme placený z toho to hřiště, plus já platím tý mé lídry jako lektory.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce (k finanční podpoře ze strany města)

Celkově lze ale shrnout, že nelze příliš očekávat velkou podporu a otevřenost ze strany obcí, zejména ze začátku projektů. Z druhé strany jednání mezi komunitou a politiky či

úředníky (případně s účastí komunitních pracovníků) možná jsou a je možné se snažit postupně posouvat vztah. V některých rozhovorech bylo zmiňováno, že díky pozitivním výsledkům projektu bylo možno získat určitou pozitivní politickou odezvu. Ve více rozhovorech byla zmiňována důležitost osvěty ve vztahu k municipalitám. Přínosem by mohlo být například ve větších obcích, kde je sociální odbor, snažit se pro spolupráci získat úředníky ze sociálních odborů, kteří by komunitní práci mohli být více nakloněni. Níže uvedené citace potom ilustrují různost zkušeností v možných přístupech obcí k projektům komunitní práce.

„A jenom si ještě dovolím říct, že v tomhle ohledu si velice cením nebo vnímám poměrně silnou podporu ze strany zastupitelstva města. Řekněme i různých dalších odborů. Pan L... vzpomněl sociálního odboru, ale i jiných odborů města, řekněme majetku města atd. Jednali jsme v různých souvislostech.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

„No my jsme s nimi dost zápasili a v principu i dost zápasíme. Do posledních komunálních voleb to byl takový skrytý boj. My jsme byli rádi, když si nás nevšímalí v principu víc. Pak to vypadalo na zlepšení, ale teď já vlastně neumím říct, jaká je ta situace nebo jak nás vnímají. My spolupracujeme s některými zastupiteli nebo radními úzce, protože s nimi je řeč.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

Co se týká role ASZ nebo projektového týmu, tak někteří respondenti vnímali možnost podpory či pomoci při jednání na úřadech. Z druhé strany v některých rozhovorech zaznívalo, že někdy byla hodnocena komunikace projektového týmu jako málo srozumitelná pro partnery na obcích, s tím že bylo obtížné najít společnou perspektivu.

iv. Přispěly aktivity projektu k implementaci prvků KP nebo zplnomocňujícího přístupu při sociální práci na místní úrovni? Jak aktivity projektu přispěly k implementaci prvků KP či zplnomocňujícího přístupu při výkonu sociální práce na místní úrovni?

- a) Jaké nové postupy a přístupy byly zavedeny do praxe?
- b) Jaké byly výsledky těchto změn v praxi?
- c) Jak byly hodnoceny nové postupy a přístupy sociálními pracovníky, cílovou skupinou a dalšími aktéry?
- d) Jaké konkrétní případy ukazují zlepšení díky těmto postupům?

Navzdory tomu, že někteří respondenti vyjadřovali určitou zdrženlivost ve vztahu k důslednému naplňování metodiky komunitní práce, například s vazbou na motivaci, zajištění občerstvení apod., odlišnost zplnomocňujícího přístupu oproti případové práci a poradenství, je rozeznávána a v praxi uplatňována. Jen jeden respondent z řad realizátorů měl vážnější výhrady k metodice komunitní práce. S tím, že ale více než vůči zplnomocňujícímu přístupu zpochybňoval její realističnost a uplatnitelnost v praxi. Co se

týče ale zásluh projektového týmu na její zavádění do praxe, zde je nepochybně důležitější jeho role tam, kde je užší a intenzivnější spolupráce, probíhají častější metodické konzultace než například u realizátorů, kteří se spíše jen zúčastňují síťovacích akcí projektu.

Odlišnost přístupu komunitní práce si uvědomovalo i několik respondentů ze sociální oblasti, kteří se zúčastnili fokusních skupin v případových studiích. Tam, kde je zaváděna do praxe komunitní práce, je pro aktéry ze sociální oblasti zřejmé, v čem tato metoda spočívá a že snaha aktivizovat komunitu a její participaci je jiný druh práce, než individuální práce s klientem nebo rodinou. Aktéři mimo sociální oblast potom hůře rozeznávají specifickou komunitní práci a sociálních služeb a dalších aktivit v sociální oblasti zejména s vazbou na romskou komunitu (koneckonců i tyto intervence jsou někdy promyšleny systémově a nikoliv jen s vazbou na případovou práci).

„Komunitní práce je strašně dobrý nástroj. A samozřejmě nejde uplatnit třeba ve 100 %. Není to žádná spásná věc, ale má mít podle mě nezastupitelné místo v sociální práci. A myslím si, že je tam obrovská výhoda právě v tom, že pracuje s celou komunitou, a ne s jednotlivci. Pracuje s těmi vazbami, čili má ten dosah a ty možnosti ovlivnit spoustu věcí. A myslím si, že právě tam, kde je vícero problémů, ať už sociálních, jakýchkoli lokalitách, to má velkou možnost pomoci těm lidem se začít dívat na ty své problémy z jiného pohledu a vlastně uschopňovat je.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

„Druhý takový úspěch bych řekl je, že se nám podařilo a ten projekt ještě trvá, zabránění předčasným odchodům ze školy. To jde taky hodně ztuhá, ale domnívám se, že výsledky za ty roky máme, který se projevil třeba až za deset let. A neodcházejí nám, nebo ve výjimečných případech, opravdu ve výjimečných případech odcházejí děti. Budťo teda do školy, nechci říct zvláštní ale praktické školy speciální. Takže to беру jako velký úspěch jako že hlavně ty slečny nám neodchází v osmý v devátý třídě, ale tu základní devítiletou školu nám dodělají.“

Rozhovor se zástupcem obce

Komunitní práci lze tedy v sociální oblasti považovat za určitou novou kvalitu. Jak tuto odlišnost vnímá cílová skupina, je obtížné jen na základě dvou fokusních skupin autoritativně odpovědět. Nicméně v obou fokusních skupinách zaznívala zřejmá důvěra ve vztahu ke komunitním pracovníkům.

Co se týče výsledků komunitní práce v projektech a jejich přínosu pro komunitu, více se daří realizace volnočasových a kulturních či komunitních akcí. Vedle toho probíhá i jednání na úřadech, řeší se oblast úklidu, péče o nemovitost či její okolí, získání nějakého společného prostoru (ne vždy má nutně komunitní práce takové prostory k dispozici) a to i venku, například hřiště pro mládež. Zde je však obtížnější dosáhnout výsledků.

V jedné z lokalit se podařilo rozběhnout úspěšný projekt zaměstnávání v zahraničí, v jiné se podařilo díky komunitní práci v obci zřídit zásilkový box a nyní je snaha zde též zajistit umístění bankomatu. Jak bylo zmiňováno některými respondenty, ale jak vyplývá i z rozhovorů s respondenty z tohoto města, v rámci Ostravy v různých projektech komunitní práce jsou tyto aktivity dále oproti jiným projektům ve vztahu k politické participaci i oblasti bydlení (zde může být důležitým partnerem i soukromý majitel bytového fondu).

„Jako lavičky jsou hodně využívány. Vlastně jako i pro nás je to trochu příjemný překvapení, že tam je nepořádek, ale není ho zas tolik. Oni, když to zkoušeli jako na mě hodně hrát, že to je tak jako na hraně, tak jim říkám, dobrý, tak to tady vyfotíme a jdeme se podívat na ty, co jste dělali vy, bez těch lidí a uvidíme, kde jako bude víc nepořádku. A samozřejmě že to prohráli. To je prostě jasný. Ale jsou jako takovýhle neobjektivní bariéry, samozřejmě úplně zbytečný, který by nemusely ze strany toho města jako být. A zároveň to město je jako strašně důležitý partner.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

„A to už je současnost. Vlastně lidi taky podporujeme umět se orientovat v grantech, dotacích, nějakých nadacích, kde by mohli čerpat na vzdělávání pro sousedství, pro svou část komunity, na různé téma. Oslovit k tomu nějakého lektora. Umí si zažádat, třeba teďka máme v praxi, že si zažádali na fóliovníky, na tzv. komunitní zahrádku si vytvořili.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce (kontext komunitní práce v Ostravě)

Jak se ukazuje, je tedy možné se v rámci komunitní práce posunout dále i v rámci praktických řešení a oblast řešení svazu popelnic nebo zajištění laviček tak může být prvním krokem v tomto posunu komunitní práce. Nelze však říci, že by komunitní práce zaměřená více na volný čas a kulturní oblast postrádala svůj smysl (v některých případech byla zmiňována také oblast prevence sociálně patologických jevu nebo přípravy do školy).

Kde je patrný rozdíl u více rozvinutých projektů komunitní práce, je větší zapojení lidí z komunity, aktivizace lídrů a jejich uschopnění pro aktivní roli v komunitě a prosazování jejich zájmů. S vazbou na Ostravu potom bylo zmiňováno nejen to, že jsou politici zvyklí jednat s lidmi z komunity, ale i to, že může docházet ke konfliktům. Toto se objevilo i v některých rozhovorech z jiných lokalit, že aktivizace znevýhodněné komunity nemusí vždy u politických reprezentantů získat kladnou odezvu.

v. Přispěly aktivity projektu k vyšší míře propojení KP s existující sítí poskytovatelů sociálních služeb a jejich vzájemné spolupráci? Jak aktivity projektu přispěly k vyšší míře propojení KP se stávající sítí poskytovatelů sociálních služeb a jejich vzájemné spolupráci?

- a) Jaké formy spolupráce byly navázány?
- b) Jaké byly konkrétní příklady úspěšné spolupráce a jejich dopady?
- c) Museli realizátoři překonávat nějaké překážky při navazování spolupráce? Případně jaké a jakými strategiemi se je dařilo překonávat?
- d) Jaké byly dlouhodobé efekty této spolupráce na poskytování sociálních služeb?

Spolupráce se sociálními službami v rámci komunitní práce nebylo pro realizátory komunitní práce v rozhovorech silné téma. To však neznamená, že spolupráce by neprobíhala a sociální služby by nebyly otevřené spolupráci s projekty komunitní práce. Projekty komunitní práce navíc realizují v některých případech organizace, které poskytují pro cílovou skupinu i sociální služby. Určit, do jaké míry k tomu přispěl projekt, je obtížné,

jeho vliv je větší tam, kde probíhá intenzivnější metodická podpora nebo kde ovlivnil zavedení projektů komunitní práce v lokalitě. K síťování se sociálními službami může přispívat též koordinační práce ASZ v lokalitě. V některých rozhovorech však bylo naznačeno, že určitou překážku může představovat konkurence mezi neziskovými organizacemi.

„Ale jinak spolupracujeme se spoustou dalších lidí. Máme spoustu podporovatelů. To znamená, že to jsou neziskovky, které mají podobné zaměření jako my.“

Rozhovor s lídrýní (ke spolupráci s neziskovým sektorem)

„Takže my bychom rádi takhle nějaký můstek, kam je směřovat, kde si můžou říct o pomoc a případně je tam jako dovést, jít tam s nima. (...)... Jo, je to zase – jdou do neznáma, neznají ty lidi, mají obavy z nějakých předsudků. Takže jsme měli i představu, že bychom jako že jo, že by ti naši lídři na tu první schůzku s nima šli. Dovýst je, představit, aby měli nějaký ten pocit toho bezpečí, že můžou tý službě jako věřit. Takže jsme třeba chtěli i tohle to.“

Rozhovor s realizátorkou komunitní práce (ke spolupráci s neziskovým sektorem)

Spolupráce probíhá především tak, že s individuálními zakázkami jsou klienti odkazováni na sociální služby odpovídající řešenému problému. Je přitom snaha držet se toho, že v komunitní práci se individuální poradenství neposkytuje. Nic v rozhovorech nenasvědčovalo tomu, že další aktéři ze sociální oblasti by si neuvědomovali specifčnost komunitní práce a neakceptovali ji. Spíše než to, že by komunitní práce ovlivňovala podobu sociálních služeb, dochází v rámci sociální oblasti k vzniku něčeho kvalitativně nového.

Například ve fokusních skupinách případových studií viděly respondentky ze sociálních služeb v komunitní práci odlišný způsob práce, který by do mohl přinést do sociální oblasti nové přínosy. Z druhé strany však u dvou respondentů bylo zmíněno, že z komunitní práce by se mohla stát registrovaná sociální služba. To bylo však spíše s vazbou na to, že by to byla cesta, jak začlenit komunitní práci do sociálního systému a zajistit její financování. Většina respondentů však před takovým postupem varovala, s tím že standardizace by příliš svázala komunitní práci pravidly, a to by v důsledku omezovalo možnosti a potenciál této metody.

Co však někteří respondenti v rozhovorech tematizovali a často se toto téma objevovalo u lídrů, bylo, že komunitní práce nemůže příliš fungovat bez naplnění základních potřeb, především v bydlení. Zmiňovány byly též dluhy, ale jako problém byla vnímána především migrace obyvatel a nejisté bydlení na ubytovnách. Možnosti komunitní práce jsou tedy chápány jako limitované sociální situací komunity. Komunitní práce tedy sama o sobě nepostačuje ke zlepšení situace cílové skupiny a je potřeba ji doplnit nabídkou sociálních služeb a další sociální pomoci.

„Tak člověk, který nemá střechu nad hlavou, nebo s prominutím co do úst, tak nebude se chtít podílet na nějakých společných aktivitách. Tak tady toto vnímám taktéž. Potom je vlastně kumulace lidí nějak, právě jako komunitní práci nikdy realizovat, kde vlastně se točí lidé, kteří se pořád střídají v bydlení. Tak si myslím, že právě toto může být jedno z úskalí dosti.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

Romská komunita, která je významnou cílovou skupinou komunitní práce, se potom nachází často v horší sociální situaci, z čehož například dle jednoho lídra vyplývají i důležité implikace pro komunitní práci, týkající se též důvěry (komunita vyžaduje přístup vycházející z porozumění jejím potřebám i specifičnosti). V rozhovorech potom bylo několikrát zmiňováno, že dluhy jsou překážkou v zapojování lídrů kvůli exekucím na plat potenciálního lídra.

„Ten rozdíl je hlavně v tom, že prostě ty členové té komunity, jako té romský komunity, jako nemají absolutní důvěru jako v nikoho. Absolutně nedůvěřují jak prostě úřadům nebo i ne Romům, tak ale i vlastním Romům nevěří. Když třeba přijdu někam do cizího prostředí a do cizí komunity já jako komunitní pracovník a začnu jako představovat tu metody komunitní práce, tak mě prostě jako pošlou někam... do háje. Řeknou, pokud jako nemáš přímý prostředky, jak nám pomoci, tak běž do háje.“

Rozhovor s lídrem (k specifikům práce s romskou komunitou)

vi. Přispěly aktivity projektu k vyššímu využívání místních zdrojů při sociálním začleňování? Jak aktivity projektu přispěly k vyššímu využívání místních zdrojů při sociálním začleňování?

- a) Jaké místní zdroje byly identifikovány a využity?
- b) Jaké byly výsledky tohoto využívání zdrojů? Lze uvést příklady dobré praxe?
- c) Jaké byly hlavní překážky při využívání místních zdrojů?
- d) Jak byly tyto překážky překonány?

Jak již bylo uvedeno výše, projekty komunitní práce, které jsou podporovány ze strany evaluovaného projektu, jsou úspěšné v aktivizaci komunity v oblastech jako je organizování volného času, práce s mládeží, pořádání kulturních akcí. V komunitách se daří vytipovat a zapojovat lídry, kteří jsou potom aktivní v pořádání těchto aktivit. Nicméně někdy je zmiňováno, že vedle toho je důležitá i aktivní práce komunitního pracovníka, aby udržoval motivaci a organizačně pomáhal.

„No musíme si vytipovat takový, spíš si vytipujeme ty, kteří se nám tady ukazují jako že jsou lídři a zkusíme to jako, jestli by oni chtěli. A je tam ta maximální podpora jako: „Pojď já to s tebou vymyslím nebo já to tady napíšu.“, aby prostě věděli, že na to nejsou sami. A i když se ta akce děje tak já tady budu teď stát vedle tebe.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce (k zapojování lídrů)

Co se týče etablovanější komunitní práce, která zasahuje aktivně do více oblastí, tak ta je spojena spíše s dlouhodobými projekty, kde dopad evaluovaného projektu není vysoký. Jak uvádí i realizační tým projektu, v projektu takoví realizátoři vystupují jako zástupci dobré praxe, od kterých se další realizátoři mohou něco naučit.

Přesto i v projektech, kde probíhá komunitní práce kratší dobu, je snaha věnovat se dalším oblastem, úklidu, stavu nemovitosti a okolí, venkovnímu hřišti pro děti, lavičkám apod.

Podporuje se snaha o politickou participaci a schopnost jednání na úřadech či s politiky. Často taková jednání ale probíhají za pomoci komunitního pracovníka.

Překážky pro zapojování komunity a mobilizaci jejich vnitřních zdrojů mohou být v některých případech, jak bylo zmíněno, rozpory uvnitř komunity mezi jednotlivými rodinami. Též problémem pro zapojení lídrů mohou být exekuce zájemce, které limitují finanční odměnu za tuto práci. Překážkou může být též málo vstřícný přístup ze strany obce.

„No víte co, já si myslím, že tohle je tak ošemetný a těžký to vlastně jenom uchopit, protože ono de facto oni ani uvnitř té komunity si nevěří navzájem. A když by někdo se měl stát lídrem a nějak je jako vést, tak oni ho jako nepodpoří ty lidi. Ať je to z čistý závisti nebo nepřejčnosti nebo hlouposti. Jako tohle je strašně těžký a my za ty vlastně už dva roky skoro až teď to začínáme jakoby uchopovat jo a začínáme s tím jakoby trošku pracovat. Až teď na konci realizace našeho projektu.“

Rozhovor s lídrem

vii. Přispěly aktivity projektu k vytvoření podmínek pro udržitelnost realizace či výsledků intervence po skončení dílčích projektů KP? Jak aktivity projektu přispěly k vytvoření podmínek pro udržitelnost realizace či výsledků intervence po skončení dílčích projektů KP?

- a) Jak hodnotí aktéři udržitelnost realizace jednak při pokračování aktivit na podporu KP, jednak výsledků realizace projektu?
- b) Je možná udržitelnost i bez pokračování podpory z navazující dotační výzvy? Z jakých zdrojů bude zajištěno financování?
- c) Jaké strategie byly použity k zajištění udržitelnosti?
- d) Jaké byly výsledky těchto strategií po ukončení projektu?
- e) Jaká byla míra zapojení místní komunity do udržitelných aktivit?

Téma udržitelnosti projektů s vazbou na zajištění jejich financování bylo prakticky ve všech rozhovorech pro respondenty jedním z důležitých témat. Většina projektů komunitní práce je finančně postavena na dotaci některého z projektů OPZ+ a případně čerpá zdroje z dalších menších grantů či darů. To, zda bude projekt nadále finančně podpořen, je vnímáno obvykle pro pokračování projektů jako stěžejní.

Poradenství ohledně projektů a jejich financování je potom jednou z náplní metodických konzultací v rámci projektu. A jedná se o téma, které řeší pracovníci projektů komunitní práce i s dalšími lidmi s ASZ, značná část projektů je potom financována z výzvy v rámci spolupráce s ASZ při KPSV+ (viz výše).

Finance jsou vnímány obecně jako něco, čeho se v projektech nedostává, jednak z hlediska stability a dlouhodobosti financování, potom i z hlediska finančního ohodnocení komunitních pracovníků a dalších zaměstnanců projektů. Pro tuto práci je potom důležité osobní nasazení a vnitřní motivace komunitního pracovníka, což je však spojeno s rizikem vyhoření. S některými respondenty potom bylo probíráno téma nastavení systémového financování komunitní práce, což by uvítali. Vnímají, že se pohybují mimo ukotvený systém, což jejich práci limituje, z druhé strany většina respondentů zdůrazňovala, že by bylo chybou komunitní práci příliš svázat pravidly, jak to je zavedeno u sociálních služeb. Zmiňovali například otázku dlouhodobých projektů, role obcí či krajů při financování.

„Já se jakoby celkově, ke státní správě napadá,.. z velkého hlediska napadá financování. Že vůbec jakoby, jak sociální práce, tak komunitní práce jsou podhodnoceny finančně. Jo, a vlastně, že lidi, kteří to dělají, to dělají ze srdce, že to vlastně, je to práce, pro kterou musí být jakoby nadšení a musí je to bavit, ale dokážu si představit, že by to mohlo daleko lépe fungovat, kdyby v tom byly nějaké větší finanční odměny a bylo by to i lákavé pro, jak vlastně tak, přitáhnout lidi, kteří mají velký potenciál jakoby to dělat.“

Rozhovor se systémovým aktérem (k absenci dostatečných finančních prostředků)

„... jak říkám to zafinancování, je určitě jakoby jeden z těch hlavních jakoby problémů, aby ta kontinuita práce byla třeba dlouhodobá a byla to prostě, aniž by to přivádělo ty pracovníky do nějakých stresových situací, protože my pravidelně každý rok končíme na konci roku a zaměstnáváme lidi a potom až od března od dubna, to jen díky tomu, že si to dáváme sami. Říkám to je první věc, to financování samozřejmě.“

Rozhovor s lídryní (k problémům se zajištěním financí na komunitní práci)

Na problém se lze ale dívat i z jiné strany a někteří respondenti téma takto chápali. Udržitelnost komunitní práce je spojena též s tím, jak se podaří, aby aktivity zakořenily v komunitě, vyrostli na nich aktivní lídři a přinesli výsledky, což je v určitém ohledu důležitější než zajištění peněz. Někteří respondenti tak hovoří spíše o tom, že bez finančně významnějšího projektu budou muset aktivity výrazně omezit, nemusí ale zaniknout zcela. Některé projekty komunitní práce podpořené v rámci evaluovaného projektu potom fungují i bez výraznějšího finančního zajištění projektem. Můžou být založeny na dobrovolnictví a drobných dotacích, například od města nebo nadace Via. U některých projektů ale respondenti vnímají riziko, že bez zajištění projektového financování aktivity zaniknou zcela.

„ ... ta udržitelnost je spíš v tom, že ty projekty budou pokračovat, aby ta práce mohla fungovat. Pokud ti lidi nebudou vedeni k tomu jako náma, tak sami se k tomu asi jako nedostanou. Takže jsme ještě na začátku, v začátcích.“

Realizátor komunitní práce (k udržitelnosti aktivit komunitní práce)

„Já si myslím, že je důležité neočekávat, že ten vliv bude jako na 100 % lidí z komunity, protože to je ještě taková otázka, že samozřejmě ta udržitelnost jako bude pokračovat skrz jako nějakou jádrovou skupinku lidí, kteří dokud budou jako motivovaní a bude jim to dávat smysl, tak jako pokračovat budou, ale samozřejmě bude x takových, kteří se nezapojí.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce (k udržitelnosti aktivit KP)

Pro udržitelnost projektů se tedy ukazuje důležité zajistit dlouhodoběji jejich financování, což se dnes řeší skrze návazné projektové výzvy. Vedle toho ale též úspěšnost aktivizace komunity a formování aktivních lídrů, kteří mohou postupně přebírat roli komunitních pracovníků. Projekt jako takový na lídry tolik necílí, spíše než dovnitř komunit (primárně romské) cílí k podpoře sociální práce a mohlo by tak být užitečné ho více provázat s aktivitami na podporu přímo romské komunity (či dalších znevýhodněných komunit), například v oblasti vzdělávání či svépomoci. Celkově by mohla být snaha směřována k tomu vnímat zástupce komunit více jako partnery, kteří se podílí na formování představ o podobě komunitní práce. Podpora obce může být pro udržitelnost komunitní práce též důležitá, nelze ji chápat ale jako primární.

Z hlediska evaluovaného projektu je potom důležitá vedle pomoci s podáváním projektů role ASZ na pozici systémového aktéra. Důležitější je ale role MPSV jako systémového aktéra, se kterým se dle slov realizačního týmu dostatečnou spoluprací v oblasti komunitní práce zatím navázat nepodařilo.

viii. Přispěly aktivity projektu k vyšší míře přijetí a pochopení role komunitních pracovníků? Jak aktivity projektu přispěly k vyšší míře přijetí a pochopení role komunitních pracovníků?

- a) Jak se změnilo vnímání komunitních pracovníků v důsledku projektu?
- b) Jaká byla zpětná vazba od komunitních pracovníků a místních aktérů?
- c) Jaké konkrétní příklady ukazují zvýšení přijetí a pochopení role komunitních pracovníků? Které postupy se nejvíce osvědčily?

V rámci projektu proběhly dva vzdělávací moduly zaměřené na komunitní práci a také s vazbou na metodické konzultace dochází k rozvoji a podpoře práce komunitních pracovníků. Chápání této role napomáhá i síťování a sdílení zkušeností. Jak bylo uvedeno výše, v některých lokalitách, kde probíhají intenzivnější metodické konzultace a kde došlo k iniciování projektu komunitní práce ze strany ASZ, tam byl potom přímý dopad projektu do praxe a do chápání role komunitního pracovníka. Jak vyplývalo z fokusních skupin v Kolíně i v Krnově, pro komunitní pracovníky bylo důležité, že se mohli pro svoji práci opřít o nějakou metodu a podporu, ať už tu roli plnil částečně projektový tým nebo vzdělavatelé s vazbou na Ostravskou univerzitu. Opora v určité metodice, možnost vzdělávání a metodických konzultací je důležitá pro projekty, které začínají a pracovníci si teprve osvojují dovednosti v komunitní práci.

Jak vyplývalo z fokusních skupin, z případových studií a z provedených individuálních rozhovorů, zástupci sociálních služeb si roli komunitního pracovníka a její odlišnost uvědomují, naopak pro aktéry stojící mimo sociální oblast je obtížnější rozeznat specifickou komunitní práci. Komunitní pracovníci chápou svoji roli jako roli někoho, kdo se zaměřuje na potřeby komunity a mapuje je, iniciuje a podporuje komunitní aktivity formované na základě těchto potřeb a pomáhá s jejich realizací. Vytipování a podpora lídrů z komunity je potom důležitou součástí této role.

„Kdyby tady to úplně, co jsem říkala na konec, je to vzdělávání nějaké těch lídrů nebo těch členů té komunity, jo nebo těch členů jádrových skupin, to by bylo fajn, ale prakticky si to asi nedovedu představit, to naštěstí ale není moje starost. To bude vymyslet někdo, kdo to umí. Jo to by bylo asi fajn, protože to není jednoduchá věc. Mnohdy se jedná o lidi se základním vzděláním, se základy vzdělání.“

Rozhovor s realizátorkou komunitní práce (k podpoře lídrů formou vzdělávání)

Větší podpora lídrů a rozvoje jejich role by potom mohla být oblastí podporovanou více i systémově a usnadnilo by to tak v tomto ohledu práci komunitním pracovníkům. Jsou i projekty, které vznikají uvnitř komunity bez vazby na činnost sociálních pracovníků. V rámci rozhovorů byli dva takoví respondenti z řad romské komunity a dva z majority. I když v některých projektech došlo k určité profesionalizaci s vazbou na metodiky a vzdělávání, respondenti k problémům přistupovali s větší osobitostí a byla patrná i vysoká osobní zangažovanost.

„ ... na tom hřišti budoval nějaký respekt, ať už tím, jako kdo, jak už nás máma vychovávala k tomu, abychom jako nebyli zlý na druhý lidi a tak dále. Takže, v tomto směru jsem se, nejenom já, ale i moji bráchové už nějakým způsobem formulovali jako děti a pokračovalo to v práci v dospělosti, kdy vlastně do minulého roku, nebo začátkem roku, už se věnuji jenom té... „

Rozhovor s lídrem (k motivaci pro lídrovství)

Někteří komunitní pracovníci vyjadřovali větší odstup k důslednému uplatňování metodiky v praxi, to nicméně neznamená že by se vymezovali vůči principům zplnomocňujícího přístupu. Role je chápána jako náročná na čas i osobní nasazení, většina respondentů, co měla srovnání, ji vnímala jako náročnější oproti roli sociálního pracovníka v případové práci. Jako problém je vnímáno riziko vyhoření i nedostatečné finanční ohodnocení.

„No jednak se ukazuje, že ne každý člověk se hodí na tenhle typ sociální práce. Že když budu pracovat v pečovatelském domě, tak prostě přijdu, mám jasný úkony, jasnou strukturu dne, tam prostě přijdu, odpracuju si, co je potřeba, jdu domů a mám vystaráno. My potřebujeme lidi, kteří jsou nějakým způsobem kreativní, hodně otevřený. Jsou schopni samostatně působit a vlastně jsme narazili na to, že tohle je třeba těžší než pro ty naše kolegyně, než to na začátku vypadalo.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce (k nárokům na komunitního pracovníka)

ix. Přispěly aktivity projektu ke zvýšení povědomí veřejnosti o metodě KP v lokalitách, kde je KP realizována? Jak aktivity projektu přispěly ke zvýšení povědomí veřejnosti o metodě KP v lokalitách, kde je KP realizována?

- a) Jaké komunikační strategie pro zvýšení povědomí veřejnosti byly použity?
- b) Jaký byl dopad těchto strategií na povědomí veřejnosti? Lze uvést příklady dobré praxe – jaké nástroje se v praxi osvědčily.
- c) Jak byla hodnocena efektivita těchto komunikačních strategií?
- d) Jaká byla zpětná vazba veřejnosti na komunikační kampaně?

Z rozhovorů s projektovým týmem vyplývá, že komunikace s veřejností není oblastí, na kterou by se primárně zaměřoval. Ostatně nějaká širší komunikační kampaň vůči veřejnosti ani není v možnostech projektu, tak jak je koncipován (vyžadovalo by to širší zapojení pracovníků, kteří jsou odborníci na PR kampaně a také samozřejmě finance na inzerci apod.). Odborné výstupy nejsou směřovány k obecné veřejnosti, spíše k odborné komunitě sociálních pracovníků a případně zástupců samosprávy. Propagační roli může alespoň plnit částečně webová stránka na www.socialni-zaclenovani.cz kde jsou uveřejňovány informace z výstupu projektu a texty k tématu komunitní práce. Respondenti oceňovali zasílané newslettery ke komunitní práci a odborná diskuse probíhala na pořádaných síťovacích akcích (tato komunikace však probíhala uvnitř komunity organizací zangažovaných v komunitní práci). Jak vyplývá ze zpráv a materiálů k projektu, v rámci aktivit v Ralsku a Hanušovicích probíhá komunikace aktivit komunitní práce ve vztahu k veřejnosti na lokální úrovni.

Toto se děje i v jiných lokalitách, kde fungují projekty komunitní práce. Objevuje se především snaha informovat místní veřejnost o komunitních akcích: kulturních, pro mládež apod. Informace se zveřejňují v místních zpravodajích, na facebooku a dalších dostupných kanálech. Jednou z cest, jak přiblížit komunitní práci a potom i komunikovat téma KP, je pořádat společné akce, kterých se zúčastní vedle minority i majorita. Pokud se jedná o tento typ akcí, mohou jejich pořádání a případně i účasti na nich být otevřeni i komunální politici, což potom může být součástí komunikace tématu.

„Heleďte se na tom se taky snažíme pracovat. Tady za poslední období jsme se snažili udělat progres v tom, abychom se účastnili nějakých městských akcí. Snažíme se zapojovat do akcí, který pořádá město pro majoritu, jako rozsvícení vánočního stromu, pravidelně nějaký den dětí.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce (ke snaze zlepšit vnímání cílové skupiny)

„My využíváme třeba místní tisk. Šel by i nějaký okresní nebo z většího města. A spíš tou dobrou praxí, že jsou ty akce třeba povedený, že se uskutečnily, že se tady o nich ví, dáváme je na Facebook i město je dává na Facebook, prostě informovaností.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

Téma je důležité komunikovat též z toho důvodu, že na jednu stranu vztahy mezi minoritou a majoritou mohou být napjaté. V rozhovorech byl zmiňován i rasismus, ale i to, že situaci mohou zhoršit incidenty ve vzájemných vztazích, které mohou být ojedinělé, ale jsou citlivé

vnímány. To je také důvodem, proč někteří z respondentů mají z komunikace tématu obavy, vnímají to jako náročné s rizikem negativních reakcí. Někteří respondenti ale naopak hodnotí zpětnou vazbu na komunikaci tématu jako dobrou.

„Širší veřejnost jako bere komunitní práci, že to se jako týká jen sociálně vyloučených lokalit a lidi jenom natahují ruce a chtějí od státu peníze. To bohužel převládá v naší společnosti běžně. A když jsem viděla články, které se o nás psaly a jako že se jich psalo docela dost, vždycky to z toho nějakým způsobem kouká.

Rozhovor s lídryní (k předsudkům)

„My se snažíme to posouvat právě, teď myslím, že už si i můžeme dovolit posouvat tu prezentaci ve smyslu nějakých pozitivních dopadů té naší práce ... spolupráci s domovem důchodců, kde vlastně děti měly secvičený nějaký vystoupení nebo třeba malovaly obrázky. A jsou to věci, který my i prezentujeme veřejně. A myslím si, že je to, řeknu, o nějakým obrušování hran té majority, toho vnímání.

Rozhovor s realizátorem komunitní práce (ke snaze zlepšit vnímání cílové skupiny)

Další oblasti, které jsou vhodné pro komunikaci tématu dle respondentů, jsou potom dobrá praxe, benefity pro obec a přiblížit příběhy lidí v situaci sociálního vyloučení. Konkrétní zkušenosti s komunikací tématu, ale i úvahy nad ní, se týkaly především lokálního kontextu.

4.3.3 Obecná evaluační otázka C:

Evaluační otázka C zní: *Jaký byl přínos projektu pro rozvoj kompetencí realizátorů KP evaluovat výsledky vlastní práce?*

Specifické evaluační otázky C:

i. Jaký byl přínos projektu pro rozvoj kompetencí realizátorů KP evaluovat výsledky vlastní práce?

- a) Do jaké míry se zlepšily kompetence realizátorů v používání doporučených evaluačních nástrojů?
- b) Jak efektivně dokázali realizátoři integrovat nové evaluační nástroje do metody KP vytvořené pro potřeby projektu?
- c) Jakým způsobem realizátoři využili získané dovednosti pro zlepšení kvality své práce a dosažení projektových cílů?
- d) Jak byly hodnoceny nové evaluační nástroje realizátory a jaký byl jejich dopad na efektivitu práce?

V rámci projektu jsou v současnosti zaměstnány dvě interní evaluátorky. Kromě vlastní výzkumné činnosti – jedná se především o výzkumy a evaluace v rámci KA2 a tematické výzkumy, koordinují evaluaci projektů na komunitní práci v rámci výzvy KPSV+. V rámci této výzvy jsou v příloze 4 *Kritéria pro průběžný monitoring a závěrečnou evaluaci komunitní práce* popsány otázky k sebeevaluaci projektů. Východiskem a inspirací pro vytvoření těchto otázek byl software Evka, vytvořený na evaluaci projektů komunitní práce Ostravskou univerzitou.

Pro projekty podpořené ve výzvě OPZ+ v rámci KPSV+ (výzva 18 a 65). V rámci evaluace byl již publikován tematický výzkum *Souběh rolí v komunitní práci* (Šmolgas, Hilscher, 2024) a *Praxe autoevaluačního nástroje "Datasety komunitní práce" a jeho vliv na realizaci komunitní práce* (Hilscher, Wilamová, 2025). K evaluaci byly za ASZ předloženy 3 zprávy k monitoringu evaluací). V rámci projektu probíhají též online konzultace, respektive mikrotýmy, jak vyplývá též z rozhovorů. Doposud proběhlo celkem 5 online setkání k datasetům. Povinné výstupy z projektové žádosti k evaluaci jsou splněny, nicméně evaluační zpráva k Hanušovicím a Ralsku ještě prochází závěrečnými korekcemi.

Z analýz k evaluacím vyplývá určitá terminologická nevyjasněnost či nejednotnost vyplňování evaluačních setů. Obtížnější je pro některé realizátory porozumět některým pojmům a přiřadit jim jednoznačný význam. Nicméně, jak vyplývá z rozhovorů s realizátory i evaluátory, schopnost rozumět evaluačnímu nástroji a práci s ním mezi realizátory projektů komunitní práce se postupně zlepšuje. Ze studie *Praxe autoevaluačního nástroje* potom vyplývá, že pokud je autoevaluaci věnována dostatečná pozornost (studie byla provedena u dvou organizací), může být využití evaluačního nástroje širší, v rámci zpětné vazby, která podporuje diskusi v týmu, sebereflexi a dále posouvá porozumění praxe komunitních pracovníků. praxe komunitních pracovníků.

Ze strany respondentů je evaluace vnímána spíše jako povinnost vyplývající z projektové dotace než něco, co by bylo chápáno jako nedílná součást komunitní práce. Určitá otevřenost evaluaci se nicméně v rozhovorech objevuje, s tím že někteří popisovali, jak se seznamují s datasety k projektům a učí se s nimi pracovat. Níže uvedená citace potom ilustruje, že evaluace může být vnímána jako požadavek z vnějšku (podmínky dotace), což ale nutně neznamená, že je to vnímáno negativně.

„No my, co se týká nějaké evaluace, tak my jsme zatím nikdy nepřemýšleli, protože jako by komunitní práci jsme začali dělat asi od toho roku 2023, kdy jsme získali dotaci, tak nás k tomu vlastně dovedla nutnost evaluace pro dotaci, co se nám za ten rok povedlo, takže já jsem se učila za chodu v rámci toho, co požadovala ta daná dotace. A zároveň máte tu zpětnou vazbu od lidí, že tu si děláte průběžně v rámci nějakého zjišťování potřeb lidí, kolik lidí se zúčastnilo.“

Rozhovor s lídrem

Je zřejmé, že bližší je respondentům získávání zpětné vazby přímo v terénu či při práci, v některých případech však dochází vedle využívání datasetů i k určité kvantifikaci formou dotazníkových šetření, či snah o systematizaci formou deníku apod. U jednoho respondenta se například objevil názor, že pro komunitní práci jsou lepší kvalitativní evaluace než snaha získat číselné údaje. Pro zhodnocení přínosu projektu v rozvíjení dovedností evaluace by bylo užitečné tuto zkušenost v závěru nějakým způsobem společně zhodnotit s realizátory projektů komunitní práce.

„A myslím, že evaluace je takový jako vlastně zvědomení vlastně jaký kus cesty jsme vlastně prošli, a to si myslím, že je asi jako dobrý. A vlastně možná i jako nasměrování do budoucna.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

Z hlediska časového vytížení i finančních nákladů potom ale bylo některými respondenty uvedeno, že i když evaluace není vnímána jako aktivita postrádající svůj smysl, priorita je dávána jiným oblastem. Rozvoji kapacit evaluace komunitní práce by tak mohlo přispět

zahrnutí práce odborníka na evaluaci do projektových nákladů. Nebo alternativou je, že by metodik plnil roli metodického vedení i v případě evaluace.

„Když si tady mám vybrat, jestli budu chtít peera nebo evaluátora, tak já radši zaměstnám peera, protože v dopadu na tu lokalitu to jako má mnohem větší efekt, že tady někdo získá práci a půjde příkladem třeba těm ostatním. Ale z pohledu té agentury by právě bylo super, kdyby právě takovýhle lidi mohli být a mohli by vlastně jako k těm malým organizacím.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce

ii. Jaký byl přínos projektu pro rozvoj kompetencí realizátorů výsledky reflektivně zapracovat do praxe?

- a) Do jaké míry se zlepšily kompetence realizátorů v doporučené metodě KP prostřednictvím reflektivního učení se z výsledků vlastní činnosti?
- b) Jaké konkrétní změny v praxi byly provedeny na základě reflektivního učení a jaký byl jejich dopad na kvalitu poskytovaných služeb?
- c) Jakým způsobem byla zajištěna kontinuita a udržitelnost reflektivního učení v rámci realizačních týmů?
- d) Jaké nástroje a metody reflektivního učení byly nejúčinnější a proč?

Respondenti oslovení v rozhovoru pojem reflektivní praxe neznali. Někteří si dokázali pod tento pojem dosadit nějaký význam, nicméně v rámci projektu se s tímto konceptem údajně nesetkali, ani nezmiňovali to, že by se v rámci projektových aktivit či metodických konzultací nějak systematicky pracovalo se získáváním zpětné vazby. Výjimku v tomto ohledu představují jen evaluace.

Co se týká způsobů získávání zpětné vazby, respondenti zmiňovali více oblastí. Někteří zmiňovali supervizi nebo metodické konzultace. Zpětnou vazbu měli ale spojenou nejvíce s evaluací, získáváním odezvy od cílové skupiny přímo v terénu, případně též poradami v týmu. Je třeba též doplnit, že evaluace může spustit další procesy, například týmovou diskusi, které vedou k hlubší reflexi praxe.

Zpětná vazba byla chápána jako přirozená součást práce, nicméně většina respondentů připouštěla, že nijak systematicky s ní nepracuje. Někteří respondenti potom zmiňovali, že zpětná vazba, zejména v terénu od cílové skupiny, vede ke změnám v aktivitách či zaměření v praxi komunitní práce.

„No tak určitě zásadní způsob je podívat se kolik a jakých lidí se do toho bude zapojovat. To mi přijde jako jeden z nejdůležitějších faktorů. A pak bych se vrátil k tomu, ve chvíli, kdy my s těma lidma začneme dělat nějaká témata, které budeme chtít do nich zapojovat další lidi, ať už ty politiky, nebo veřejnost, tak uvidíme podle toho zapojení. Fakt si myslím, že to je věc, která nám ukáže, jestli to dává smysl nebo to děláme dobře nebo špatně.“

Rozhovor s realizátorem komunitní práce, hodnocení zpětné vazby evaluací

„Pro mě jako stačí se projít po tý obci, pobavit se s těma lidma. A oni, jak ví, že jsme v roli toho, kdo píše ty projekty, kdo tam jakoby má na starosti ten projekt a ty lidi se kterýma oni mluví, tak oni jsou schopni mi i říct nějaký výhrady, že s někým mluvit nebudou, ale

mně to řeknou a takovýchle věci. Tak možná ještě tohle. Ale jinak, že bychom sbírali nějaký dotazníky se zpětnou vazbou nebo něco, to ne. Nic takového."

Rozhovor s realizátorem komunitní práce, k způsobu získávání zpětné vazby

4.4. Závěry z evaluačního šetření

Shrneme-li závěry výzkumu, roli ASZ, respektive projektového týmu, lze v současnosti chápat v rámci komunitní práce v ČR jako obtížně zastupitelnou. A to zejména s vazbou na síťování aktérů a podporu nových projektů komunitní práce v lokalitách. I její role s vazbou na vzdělávání a metodické konzultace je důležitá pro rozvoj komunitní práce, v případě existence finančních zdrojů je ale snáz zastupitelná jinými aktéry.

Určitou rezervou projektu je menší důraz na podporu odborných publikačních výstupů, či komunikace tématu, a to zejména vůči obcím a odborné veřejnosti. V současnosti také projektový tým podal žádost o krácení povinných publikačních výstupů projektu (i financí).. V rámci procesní evaluace bylo zjištěno, že manažerské řízení projektu provázely obtíže, které semohly projevit i navenek. Například při problémech s organizací platform, či v rámci realizace komunitní práce v Hanušovicích. Objevovala se též negativní zpětná vazba na komunikační styl při jednání s partnery, který někteří respondenti popisovali jako málo otevřený diskusi a rozdílným perspektivám. Z druhé strany je ale třeba doplnit, že jiní respondenti naopak oceňovali nasazení projektového týmu a jeho přístup k tématu. Určitou rezervou projektu je téžvětší otevřenost perspektivě lídrů a spontánním aktivitám komunity, pokud bychom uvažovali o dalších možných aspektech komunitní práce (z druhé strany aktivity cílené na lídry projekt měl).

Co se týče projektů komunitní práce v lokalitách, tak vycházíme-li ze sdělení respondentů, zavádění do praxe se až na výjimky daří. A to zejména aktivizaci komunity v oblasti volného času, mládeže a kultury. V oblastech více praktických, jako je především bydlení, je to obtížnější a daří se to více tam, kde je komunitní práce déle ukotvena (k tématu srov. Staňková a kol., 2022). Respondenty ze sociální oblasti mimo komunitní práci, kteří se zúčastnili fokusních skupin, bylo na komunitní práci nazíráno jako na možnost něčeho kvalitativně nového, co může přinést nové možnosti sociálnímu začleňování. Vedle toho byl v rozhovorech ale opakovaně artikulován názor, že zejména v případě vyloučených lokalit, komunitní práce ke zlepšení nepostačuje a je třeba ji doplnit poradenstvím, pomoci v oblasti bydlení, řešení dluhů atd. Jak vyplývá z rozhovorů, nároky na roli komunitního pracovníka, co se týče času či nasazení pro práci, mohou být náročnější oproti obvyklé práci v sociálních službách.

Z hlediska formálního plnění výstupu je možné se na projekt dívat více kriticky, zejména s vazbou na ne zcela úspěšné zavádění komunitní práce v Hanušovicích. Z druhé strany role projektového týmu je pro rozvoj komunitní práce v ČR důležitá a v současné době v některých oblastech obtížně zastupitelná.

4.5. Rizika pro další rozvoj komunitní práce

1. Nebudou kapacity pro síťování v ASZ a nikdo nezastoupí její roli. S koncem aktivit projektu hrozí, že v rámci ASZ nebude již takový prostor pro podporu komunitní práce, který by umožňoval organizování platforem a dalších obdobných aktivit. Alternativou může být střešní nezisková organizace jednotlivých aktérů v oblasti komunitní práce, to by však vyžadovalo nějakou formu finanční podpory.
2. Nedostatek financí – pro vzdělávání, metodickou podporu, ale i samotné projekty komunitní práce. Pro komunitní práci se nedostává finančních zdrojů dostatečným způsobem. Situace je horší než v sociálních službách, které jsou přitom ale též podfinancované. S tím je spojeno riziko vyhoření pracovníků, ale i omezování rozsahu projektů komunitní práce z hlediska kvality i kvantity.
3. Pokud by ASZ přestala podporovat komunitní práci, absence systémového aktéra na národní úrovni, který by podporoval rozvoj komunitní práce, může vést k tomu, že nejen že nedojde k lepšímu ukotvení komunitní práce, ale že nebude nikdo, kdo by prosazoval tuto metodu v rámci sociální politiky.
4. Financování komunitní práce je do značné míry závislé na fondech Evropského sociálního fondu (a to vlastně v tom lepším případě). To je riziko do budoucna, pokud dojde k útlumu finanční podpory ze zdrojů EU pro sociální oblast, že nebude nahrazena prostředky ze státního rozpočtu (či rozpočtu obcí a krajů), což dopadne na financování komunitní práce.

4.6. Doporučení pro další podporu komunitní práce

1. Osvěta, zejména vůči odborné veřejnosti a obcím. O komunitní práci není stále dostatečné povědomí, a to jak mezi odborníky v sociální oblasti, tak mezi zástupci samospráv. Vedle publikací v podobě odborných článků mohou mít svůj přínos i videa či vystoupení na odborných konferencích nebo informace dostupné na webových stránkách.
2. Důležitá se ukazuje podpora vzdělavatelů v komunitní práci, kdy v dnešní situaci je jeden dominantní poskytovatel, s cílem rozšířit rozsah i diverzitu vzdělávání. Z praktického hlediska by pro situaci bylo přínosné, kdyby se podařilo získat pro tuto oblast i nějaké vzdělavatele v západní části republiky, s vazbou na Ústecký a Karlovarský kraj, kde je vysoký počet obcí s vysokou koncentrací sociálního vyloučení.
3. Podpora sdílení zkušeností ze zahraničí, stáží. Toto téma se několikrát objevilo v rozhovorech – realizátoři komunitní práce by uvítali rozšíření obzorů i s vazbou na zahraniční zkušenost, či rozšíření kontaktů nad rámec českou odbornou komunitu.
4. Podpora samosprávné organizace by mohla do budoucna i nahradit či rozšířit aktivity ASZ. Vzorem pro podobnou organizaci může být například Česká asociace streetwork. Pro podporu podobných aktivit by však byla nutná finanční dotace.
5. Usilovat o větší spolupráce ASZ s MPSV, které má komunitní práci v gesci. Důvody nedostatečné spolupráce MMR a MPSV není v možnostech této evaluace posoudit. Nicméně Inboox CZ ve stejnou dobu evaluoval i projekt Podpora sociálního začleňování Romů prostřednictvím komunitního rozvoje a podnikání, který realizuje MPSV. Bylo zjištěno, že dva obdobné projekty navzájem nespolupracují. Projekt MPSV se přitom zaměřuje především (vedle podnikání) aktivní a angažované zástupce romské menšiny í, což by mohlo dobře doplňovat aktivity evaluovaného projektu (což by mohlo znamenat více příležitostí pro vzdělávání lídrů, což jako téma se objevilo i v rozhovorech).
6. Snaha o větší ukotvenost metody – pomoci by mohla například certifikovaná metodika ze strany MPSV či akreditace vzdělávání pro komunitní práci. S větší standardizací po vzoru sociálních služeb (až na výjimky) spojují nicméně respondenti spíše obavy, s tím že by to omezilo (svázalo) výkon komunitní práce.
7. Podporovat reflektivní praxi (k tématu např. Navrátil a kol. 2010), která zahrnuje vzájemné propojování teorie a praxe, kdy teorie poskytuje vodítko pro praxi, ale zároveň teorie není nadřazována praktické zkušenosti. Šíření metody by mohla pomoci i menší dogmaticnost a větší vstřícnost k odlišným perspektivám na problematiku. Projekt systematicky pracoval se získáváním zpětné vazby prostřednictvím evaluace. Metodické vedení projektů komunitní práce by pak mohlo mít jako jednu z oblastí podpory i evaluaci. Možnost uplatnění reflektivní praxe je ale širší, než jen v oblasti evaluace.
8. Hledat model udržitelného financování komunitní práce. Lze v tomto posílit roli samospráv, ale na financování skrze samosprávu by musely být uvolněny prostředky ze státního rozpočtu. Financování skrze kraje by mohlo být vázáno na rozsah sociálního vyloučení v kraji. Využít lze nastavené financování sociální práce na obcích, nebo index sociálního vyloučení vytvořený ASZ (Lang, Matoušek, 2020). Zapojit do rozdělování financí by bylo možné například romské koordinátory na krajích i obcích či vytvořit novou pozici

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

**MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR**

(či částečný úvazek). Kraj by mohl poskytovat dlouhodobější financování komunitní práce, obce s rozšířenou působností menší granty, jak je to mnohdy zavedeno u podpory protidrogové prevence či podpory menšin.

5. Seznam použitých pramenů

Armáda spásy. (2025). *Komunitní práce Krnov*. Armadaspasy.cz. Navštíveno dne 19. 9. 2025.

ASZ. (2024). www.socialni-zaclenovani.cz. Navštíveno dne 19. 9. 2025.

ASZ. (2022). Projekt žádost: *Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení*.

Hilscher, Z., Wilamová, K. (2025). *Praxe autoevaluačního nástroje "Datasey komunitní práce" a jeho vliv na realizaci komunitní práce: Tematicko-průřezový výzkum*. Praha: ASZ.

Lang, P., Matoušek, R. (2020). *Metodika pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení v území*. Praha: ASZ.

Matoušek, O. a kol. (2013). *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál.

Navrátil, P. a kol. (2010). *Reflexivita v posuzování životní situace klientek a klientů sociální práce*. Hradec Králové: Gaudeamus.

prostor+. (2025). *Komunitní program*. prostor-plus.cz. Navštíveno dne 19. 9. 2025.

Stanková Z. a kol. (2022). Různorodá pojetí komunitních center v současném diskurzu komunitní práce. *Sociální práce/ Sociální práce* 22/2, 87–101.

Stanková Z. a kol. (2021). Ověření modelu klíčových kompetencí v komunitní práci. *Sociální práce/ Sociální práce* 21/6, 84–106.

Šmoldas, M., Hilscher, Z. (2024). *Souběh rolí v komunitní práci: Tematicko-průřezová výzkum*. Praha: ASZ.

Další interní materiály k projektu poskytnuté projektovým týmem (materiály odeslané kontrolnímu orgánu 12. 8. 2025, seznam spolupracujících projektů, materiály ke komunitní práci v Ralsku, Zprávy o realizaci, metodické a odborné texty ke komunitní práci a další).

6. Přílohy: scénáře

V této kapitole jsou představeny scénáře využití ve druhé vlně sběru dat, tedy mezi průběžnou a závěrečnou zprávou. Scénáře využití pro sběr dat pro průběžnou zprávu byly doloženy k ní.

Před každým individuálním rozhovorem a fokusní skupinou:

Úvod:

- **Přivítání respondentů:** tazatel zahájí setkání pozdravením respondenta a poděkuje mu/jí za účast na šetření.
- **Představení moderátora a účelu rozhovoru:** tazatel se představí, popíše svou roli a stručně rovněž popíše účel hloubkového rozhovoru. Bude zdůrazněno, že cílem je získat podrobnější porozumění tématu z perspektivy respondentů.
- **Vysvětlení průběhu a struktury:** tazatel vysvětlí, jak bude rozhovor probíhat, jaké typy otázek mohou respondenti očekávat a jak dlouho zhruba rozhovor potrvá.
- **Důraz na důvěrnost a anonymitu:** bude zdůrazněno, že všechny poskytnuté informace zůstanou důvěrné a budou použity anonymně pouze pro účely výzkumu.
- **Získání souhlasu s nahráváním:** tazatel informuje respondenty o plánu nahrávat rozhovor pro účely přesného záznamu odpovědí a požádá o jejich souhlas a podpis informovaného souhlasu⁶.
- **Ujištění o neexistenci špatných odpovědí:** tazatel ujistí respondenty, že všechny odpovědi jsou cenné a žádná odpověď není špatně. Cílem je otevřený a upřímný rozhovor.
- **Zahájení hloubkového rozhovoru:** po vysvětlení všech bodů a získání souhlasu s nahráváním a pravidly diskuse tazatel zahájí samotný rozhovor první otázkou.

⁶ Že bude hloubkový rozhovor nahráván, budou respondenti informováni již při rekrutaci, takže nyní půjde jen o potvrzení a zajištění písemného souhlasu.

6.1. Scénář rozhovoru se zástupci realizačního týmu

Cílem je provést hloubkové rozhovory s realizačním týmem projektu za účelem hodnocení přínosu projektu, rozvoje kompetencí, šíření KP, identifikace překážek. Cílem je doplnit informace z průběžné zprávy o případné změny či nová zjištění.

Cílová skupina – zástupci realizačního týmu projektu „Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení“. Dva vybraní účastníci s dobrým vhladem do fungování projektu od jeho začátku.

Základní výzkumné otázky

Hodnocení přínosu projektu v posilování odborných kapacit formou:

- Hodnocení posílení odborných kapacit komunitních pracovníků a širších realizačních týmů v doporučené metodě KP.
- Rozšíření a rozvoj KP v nových lokalitách a integrace KP do politik místních samospráv.
- Hodnocení zlepšení kompetencí realizátorů KP v používání evaluačních nástrojů a reflektivního učení.
- Identifikace a odstranění překážek pro úspěšnou realizaci aktivit na podporu KP v projektu.

Délka hloubkového rozhovoru: cca 60 minut

Hlavní bloky:

BLOK 1 - [Osobní účast na projektu a povinnosti] (5 min)

1. Můžete prosím stručně popsat svou roli v projektovém týmu, zda v ní od posledního rozhovoru došlo k nějakým změnám? [\[představení a zkušenosti\]](#)

BLOK 2 - [Hodnocení překážek pro realizaci a úspěch aktivit na podporu KP nastavených v projektu (D)] (25 min)

- **Zhodnocení účelu a realizovatelnosti aktivit navržených v projektu vzhledem k deklarovaným cílům projektu**
- 2. Došlo v realizaci projektu od našeho posledního projektu k nějaké zásadnější změně?
- 3. Máte ještě nějaké další doplnění nebo nové postřehy k tomu, jak jste odhadovali realizovatelnost projektových aktivit před jejich začátkem?
- 4. Napadá vás něco nového ohledně toho, jak jste během projektu upravovali aktivity, aby lépe odpovídaly jeho cílům?
- 5. Jak byste dnes aktualizoval plán rizik z projektové žádosti? [\(lze využít seznam rizik uvedených na konci scénáře\)](#)
 - 5.1 Která očekávaná rizika se naplňují a která nikoli?
 - 5.2 Objevila se nějaká nová rizika?Co se vám v rámci projektu nejvíce povedlo a co naopak ne?

➤ **Zhodnocení nastaveného zázemí pro realizační tým projektu**

6. Máte nějaké další doplnění nebo nové postřehy ohledně podmínek a podpůrných prostředků, které jste měli k dispozici pro práci na projektu?
7. Na základě průběžné evaluace, nebo jiné zpětné vazby, došlo v realizaci projektu k nějaké změně, která ovlivnila průběh projektu? Došlo i k nějakému zlepšení podmínek práce pro tým?

➤ **Zhodnocení spolupráce a komunikace se zainteresovanými partnery a aktéry (obce, NNO, vzdělávací instituce atd.), systémová podpora komunitní práce (20 min)**

8. Ze svého pohledu, kdo jsou klíčoví partneři a spolupracovníci, se kterými jste při realizaci projektu spolupracovali (obce, NNO, vzdělávací instituce atd.). Kdo to konkrétně je?
9. Když uvažujete o možném lepším systémovém ukotvení komunitní práce, napadají Vás nějaké kroky, které by bylo možné v tomto ohledu podniknout?
10. Kdo by podle Vás mohl představovat důležitého partnera do budoucna pro ASZ pro další podporu rozvoje komunitní práce?
11. Je někdo z těchto možných partnerů, kde jsou ve spolupráci rezervy nebo potenciál tuto spolupráci dále a více rozvíjet?
12. Kde naopak spolupráce funguje velmi dobře?
13. Jakým způsobem lze podle Vás udržovat síť aktérů aktivních v komunitní práci?

➤ **Zhodnocení podpory odborného rozvoje a šíření KP (20 min)**

14. V kterých lokalitách se dobře podařilo rozběhnout nové projekty komunitní práce? Jaké faktory to podle Vás ovlivnily?
15. Kde naopak se to příliš nedařilo? Jaké faktory to podle Vás ovlivnily?
16. Co z projektových aktivit podle Vás bylo nejdůležitější z hlediska jednoho z hlavních cílů projektu, podpory odborného rozvoje komunitní práce?
17. Jak se projektu na svou stranu dařilo získávat zástupce samosprávy, co to může pozitivně ovlivnit? Do jaké míry je možná realizace projektů komunitní práce bez podpory samosprávy?
18. Jaká je synergie projektových aktivit s další činností ASZ? Co v tomto lze do budoucna nastavit lépe?

Závěr (5 min)

19. Co jste se Vy sám/a díky projektu dozvěděl/a o komunitní práci nového?
20. Chtěl/a byste ještě doplnit k tématu rozhovoru něco, co nezaznělo?

Tazatel poděkuje za poskytnutý rozhovor a rozloučí se.

6.2. Scénář hloubkového rozhovoru se systémovými aktéry

Cílem je provést hloubkové rozhovory se systémovými aktéry komunitní práce za účelem hodnocení přínosu projektu, rozvoje kompetencí, identifikace překážek a zlepšení spolupráce.

Cílová skupina – se systémovými aktéry KP, a sice: pro některého z prioritních stakeholderů, což jsou například zástupci Ministerstva práce a sociálních věcí nebo MAS.

Základní **výzkumné otázky** jsou:

Hodnocení přínosu projektu v posilování odborných kapacit formou:

- Hodnocení posílení odborných kapacit komunitních pracovníků a širších realizačních týmů v doporučené metodě KP.
- Rozšíření a rozvoj KP v nových lokalitách a integrace KP do politik místních samospráv.
- Hodnocení zlepšení kompetencí realizátorů KP v používání evaluačních nástrojů a reflektivního učení.
- Identifikace a odstranění překážek pro úspěšnou realizaci aktivit na podporu KP v projektu.

Délka hloubkového rozhovoru: cca 60–90 minut (závisí na zkušenostech respondenta s KP a projektem).

Hlavní bloky:

BLOK 1 - [Oblast expertízy a míra znalostí o projektu] (5-10 min)

1. Můžete nám prosím krátce říct, jaká je Vaše pracovní pozice? Čemu v oblasti komunitní práce se věnujete a jak dlouho?
2. Co konkrétně víte o Projektu?⁷
 - a) Z jakých zdrojů o něm případně čerpáte informace?
 - b) Měl/a byste zájem o více informací o projektu?

Pokud bude mít respondent málo informací o projektu, což by jej/ji limitovalo v odpovědích, tazatel jej/ji krátce seznámí s jeho anotací (např. v rozsahu kapitoly o projektu ze vstupní zprávy).

BLOK 2 - [Hodnocení překážek pro realizaci a úspěch aktivit na podporu KP nastavených v projektu (D)] (35-45 min)

- **Zhodnocení účelu a realizovatelnosti aktivit navržených v projektu vzhledem k deklarovaným cílům projektu**

3. Jak chápete vymezení KP?

⁷ Projekt = projekt „Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení“.

4. Jak byste přesně popsal roli svoji a instituce kde pracujete při zavádění KP do praxe?
5. Jaký je podle vás potenciál metody KP při řešení sociálních problémů?
 - a) Je podle Vás tato metoda funkční i v rámci ČR?
6. Jak hodnotíte současný stav komunitní práce v ČR?
 - a) **Pokud jej nehodnotí jako optimální:** Co je pro jeho zlepšení třeba hlavně udělat?
 - b) Je metoda KP v ČR dostatečně odzkoušena?
 - c) Co by podle Vás pomohlo zlepšit postavení metody komunitní práce?
 - 6.c.1 V jednotlivých lokalitách?
 - 6.c.2 A v kontextu celorepublikovém?
7. Jak je podle Vás důležité realizovat aktivity projektu, zejména metodickou podporu komunitní práce?
8. Jsou podle Vás aktivity projektu nastaveny vhodně, aby naplnily jeho cíle?
 - a) Co byste případně doporučil/a nastavit nebo dělat jinak?
9. Jaký je podle Vás dosavadní přínos projektu pro šíření a rozvoj metody KP v rámci ČR?
 - a) Pokud víte, co se podle Vás zatím projektu nejvíce povedlo a co případně (ještě) ne?
 - b) Jaký byl podle vás přínos projektu pro stabilizaci a zlepšování podmínek aktérů v KP?
 - c) Jak pomohl projekt zlepšit postavení metody KP v rámci sociální politiky/sociální práce?
 - d) Pomohl podle Vás projekt v osvětě a šíření informací o KP mezi odbornou veřejností a veřejnou správou? Napadají Vás nějaké konkrétní příklady?
- **Zhodnocení nastaveného zázemí pro realizační tým projektu**
10. Je podle Vás vhodné, že projekt probíhá v prostředí/ zázemí ASZ/MMR?
11. Pokud ne, kdo by byl vhodnějším realizátorem? Kde a jak by měl fungovat realizační tým projektu?
12. Co byste navrhl/a zlepšit pro budoucí podobné projekty, pokud jde o podmínky pro tým?
- **Zhodnocení spolupráce a komunikace se zainteresovanými partnery a aktéry (obce, NNO, vzdělávací instituce atd.)**
13. Jaké Vy osobně vidíte klíčové aktéry, s nimiž by měl projektový tým spolupracovat?
14. Jste Vy sám/sama za sebe, případně za svou organizaci spokojen/a s tím, jak Vás realizační tým projektu informuje a zapojuje?
 - a) **Pokud ne**, co by se mělo zlepšit?
 - b) **Kde vidíte přednosti při práci projektového týmu?**
15. Jak proběhlo/probíhá navázání a udržení spolupráce?
16. Jak hodnotíte způsob komunikace ze strany projektového týmu?
17. Jaké způsoby komunikace a spolupráce nejen s Vámi, ale i s dalšími aktéry považujete za nejúčinnější?
18. Jak spolupráce a komunikace s partnery ovlivňují úspěch celého projektu?
19. Jaké máte rady pro budoucí projekty, pokud jde o spolupráci a komunikaci s partnery?
20. Jakým způsobem lze podle Vás udržovat síť aktérů aktivních v komunitní práci?

BLOK 3 - [Hodnocení přínosu projektu v posilování odborných kapacit (A/D)]
(15-20 min)

➤ **Budování odborné komunity pro výkon a šíření osvěty o komunitní práci**

21. Jak se podle Vás projekt podílí na budování odborné komunity pro KP (nejen mezi komunitními pracovníky)?

a) Vidíte nějaké konkrétní přínosy nebo úspěchy v této oblasti?

22. Jakým způsobem projekt podporuje výměnu zkušeností mezi relevantními aktéry?

23. Jaké aktivity nebo iniciativy byly nejvíce užitečné pro budování odborné komunity?

➤ **Zapojení vyššího počtu pracovníků, kteří se vzdělávají v doporučené metodě KP a využívají ji ve své práci**

24. Jak hodnotíte možnosti vzdělávání v metodě KP (dostupnost, kvalitu...)?

a) Zlepšil nějakým způsobem tuto situaci projekt?

25. Můžete navrhnout, co by mohlo zvýšit počet komunitních pracovníků zapojených do vzdělávání v metodě KP?

26. Jsou podle Vás nějaké hlavní překážky, které brání zapojení více komunitních pracovníků do vzdělávání?

27. Co by podle Vás pomohlo zapojit komunitní pracovníky více do vzdělávání v metodě KP?

BLOK 4 - [Hodnocení přínosu projektu v územním rozšíření a rozvoji komunitní práce (D/B)] (15-20 min)

➤ **Zapojení vyššího počtu lokalit (zejména se SVL), kteří pracují formou KP**
Zapojení vyššího počtu lokalit [rozšíření do lokalit]

28. Máte zkušenost s lokalitami, které byly nově zapojeny do komunitní práce?

a) Můžete popsat, jak se změnila podmínky a kvalita života v těchto lokalitách po jejich zapojení do komunitní práce?

29. Můžete předpokládat, jaké hlavní překážky brání rozšiřování komunitní práce do nových lokalit?

➤ **Participace v politikách místních samospráv, zlepšení podmínek pro KP**

30. Měl/a jste někdy zkušenosti s přínosy komunitní práce při nastavování partnerstějšího/rovnocennějšího přístupu k cílové skupině?

a) **Pokud ano:** Můžete popsat tuto zkušenost, a jak komunitní práce přispěla k posilování rovnocennějšího přístupu a zapojení cílové skupiny do řešení sociálních problémů?

31. Co by podle Vás přispělo k lepšímu etablování KP v ČR? Ke zlepšení podmínek pro realizaci projektů KP?

32. Jací jsou z Vašeho pohledu důležití systémoví aktéři KP? Jakým způsobem plní svoji roli?

33. Je z Vašeho pohledu financování KP nastaveno dobře?

Závěr:

34. Chtěl/a byste ještě doplnit k tématu rozhovoru něco, co nezaznělo?

Tazatel poděkuje za poskytnutý rozhovor a rozloučí se.

6.3. Scénář hloubkového rozhovoru s aktéry komunitní práce

Cílem je provést hloubkové rozhovory s aktéry komunitní práce za účelem hodnocení přínosu projektu, rozvoje kompetencí, identifikace překážek a zlepšení spolupráce.

Cílová skupina – s aktéry KP projektu „Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení“, a sice: pro některého z realizátorů komunitní práce a to na pozici komunitního pracovníka, metodika komunitní práce nebo projektového manažera (ať už na obci nebo v NNO).

Základní **výzkumné otázky** jsou:

Hodnocení přínosu projektu v posilování odborných kapacit formou:

- Hodnocení posílení odborných kapacit komunitních pracovníků a širších realizačních týmů v doporučené metodě KP.
- Rozšíření a rozvoj KP v nových lokalitách a integrace KP do politik místních samospráv.
- Hodnocení zlepšení kompetencí realizátorů KP v používání evaluačních nástrojů a reflektivního učení.
- Identifikace a odstranění překážek pro úspěšnou realizaci aktivit na podporu KP v projektu.

Délka hloubkového rozhovoru: cca 90 minut (závisí na zkušenostech respondenta s KP a projektem).

Hlavní bloky:

BLOK 1 - [Oblast expertízy a míra znalostí o projektu] (5-10 min)

1. Můžete nám prosím krátce říct, jaká je Vaše pracovní pozice? Čemu v oblasti komunitní práce se věnujete a jak dlouho?
2. Co konkrétně víte o Projektu?⁸
 - a) Jste s někým z projektového týmu častěji v kontaktu?
 - b) Co s ním/i zpravidla diskutujete? Uvítal/a byste častější kontakt?

Pokud bude mít respondent málo informací o projektu, což by jej/ji limitovalo v odpovědích, tazatel jej/ji krátce seznámí s jeho anotací (např. v rozsahu kapitoly o projektu ze vstupní zprávy).

BLOK 2 - [Podpora odborného rozvoje KP a šíření v lokalitách (A,B)] (35-45 min)

- **Zhodnocení účelu a realizovatelnosti aktivit navržených v projektu vzhledem k deklarovaným cílům projektu**
3. Jaký je podle vás potenciál metody KP při řešení sociálních problémů?
 - a) Do jaké míry je podle Vás tato metoda funkční v rámci ČR?
 4. Jak hodnotíte současný stav komunitní práce v ČR?

⁸ Projekt = projekt „Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení“.

- a) Pokud jej nehodnotí jako optimální: Co je pro jeho zlepšení třeba hlavně udělat?
 - b) Je metoda KP v ČR dostatečně odzkoušena?
 - c) Co by podle Vás pomohlo zlepšit postavení metody komunitní práce?
 - 4.c.1 V jednotlivých lokalitách?
 - 4.c.2 A v kontextu celorepublikovém?
- **Zapojení vyššího počtu lokalit (zejména se SVL), kteří pracují formou KP, Zapojení vyššího počtu lokalit [rozšíření do lokalit]**
5. Můžete popsat, jak se změnilы podmínky a kvalita života ve Vaší lokalitě po jejím zapojení do komunitní práce?
 - a) Můžete uvést příklady konkrétních změn nebo projektů, které byly realizovány díky komunitní práci?
 6. Při zavádění komunitní práce, jak se podařilo získat důvěru komunity a jak se daří ji udržovat?
 7. Popište, jak vypadá Váš běžný pracovní den.
- **Implementace prvků zplnomocňujícího přístupu při výkonu sociální práce na místní úrovni**
8. Jakou máte zkušenost s přínosy komunitní práce při nastavování partnerstějšého/rovnocennějšého přístupu k cílové skupině?
 - a) Můžete popsat tuto zkušenost, a jak komunitní práce přispěla k posilování rovnocennějšého přístupu a zapojení cílové skupiny do řešení sociálních problémů? Jak v praxi zapojování a aktivizace komunity vypadá?
 9. Jak probíhá ve Vaší lokalitě spolupráce se sociálními službami a sociálními pracovníky? S ostatními neziskovými organizacemi?
 10. Jak probíhá spolupráce s dalšími aktéry a organizacemi? Jak je do ní zapojována komunita?
 11. Jaké hlavní překážky brání rozvoji komunitní práce ve Vaší lokalitě?
- **Implementace prvků KP a participace v politikách místních samospráv (zejména v lokalitách zapojených v KA 1 a KA 2)**
12. Máte zkušenost s dalšími lokalitami, které jsou zapojeny do komunitní práce?
 13. Můžete popsat, jak se daří zavádět prvky komunitní práce a participaci do politik místních samospráv: ve Vaší lokalitě, případně v jiné lokalitě, kde jste dobře obeznámen s kontextem?
 - a) Můžete popsat, jaká byla spolupráce s místní samosprávou při zavádění komunitní práce?
 - b) Jaké hlavní překážky podle Vás brání prosazování komunitní práce v místní politice?
 - c) Můžete popsat, jak hodnotíte dlouhodobý vliv implementace komunitní práce na politiku místní samosprávy?
 14. Jak je projekt komunitní práce financován?
 15. Podaří se Vám zajistit udržitelnost projektu/aktivit komunitní práce? Co je pro zajištění udržitelnosti klíčové?
 16. Co byste poradil/a dalším aktérům pro zajištění udržitelnosti projektů KP?

➤ **Zvyšování kompetencí a dovedností komunitních pracovníků a širších realizačních týmů v doporučené metodě komunitní práce**

16. Jak hodnotíte přínos projektu v oblasti zvyšování Vašich kompetencí a dovedností jako komunitního pracovníka? [zvyšování kompetencí]
17. Máte konkrétní příklady, kdy doporučená metoda KP pomohla zlepšit Vaši práci nebo práci Vašich kolegů? [praktické příklady]
18. Jaké konkrétní dovednosti jste se díky projektu naučili nebo zlepšili? [nové dovednosti]
19. Jakým způsobem se zlepšování kompetencí odráží na Vaší každodenní práci? [každodenní práce]
20. Jaké školení nebo tréninky v rámci projektu Vám přišly nejpřínosnější? [přínosné školení]
21. Jaká vidíte úskalí v zavádění metody KP do (vaší) praxe?

➤ **Zhodnocení metodické podpory a další odborné podpory KP**

22. Jak je podle Vás důležité realizovat aktivity projektu, zejména metodickou podporu komunitní práce?
Pokud si netroufáte takto obecně hodnotit, tak zkuste přínos posoudit dle vlastní zkušenosti.
23. Jsou podle Vás aktivity projektu nastaveny vhodně, aby naplnily jeho cíle?
 - a) Co byste případně doporučil/a nastavit nebo dělat jinak?
 - b) Co naopak vnímáte, že se osvědčilo?
24. Jaký je podle Vás dosavadní přínos projektu pro šíření a rozvoj metody KP v rámci ČR?
 - a) Pokud víte, co se podle Vás zatím projektu nejvíce povedlo a co případně (ještě) ne?
 - b) Jaký byl podle vás přínos projektu pro stabilizaci a zlepšování podmínek aktérů v KP?
 - c) Jak pomohl projekt zlepšit postavení metody KP v rámci sociální politiky/sociální práce?
 - d) Pomohl podle Vás projekt v osvětě a šíření informací o KP mezi odbornou veřejností a veřejnou správou? Napadají Vás nějaké konkrétní příklady?

BLOK 2 - [Spolupráce, budování odborné komunity a evaluace (A-C)] (20-30 min)

➤ **Zhodnocení spolupráce a komunikace se zainteresovanými partnery a aktéry (obce, NNO, vzdělávací instituce atd.)**

25. Jaké Vy osobně vidíte klíčové aktéry, s nimiž by měl projektový tým spolupracovat?
26. Jste Vy sám/sama za sebe, případně za svou organizaci spokojen/a s tím, jak Vás realizační tým projektu informuje a zapojuje?
 - a) **Pokud ne**, co by se mělo zlepšit?
27. Jak hodnotíte způsob komunikace ze strany projektového týmu?
28. Jak proběhlo/probíhá navázání a udržení spolupráce s projektovým týmem?
29. Jaké způsoby komunikace a spolupráce nejen s Vámi, ale i s dalšími aktéry považujete za nejúčinnější?
30. Jaké máte rady pro budoucí projekty, pokud jde o spolupráci a komunikaci s partnery?
31. Co by se dalo podle Vás udělat pro lepší komunikaci tématu KP?

32. Jak jste se snažili informovat o KP ve své lokalitě veřejnost? Šlo by něco v tomto ohledu zlepšit?

➤ **Budování odborné komunity pro výkon a šíření osvěty o komunitní práci**

33. Jak se podle Vás projekt podílí na budování odborné komunity pro KP (nejen mezi komunitními pracovníky)?

a) Vidíte nějaké konkrétní přínosy nebo úspěchy v této oblasti?

34. Jakým způsobem projekt podporuje výměnu zkušeností mezi relevantními aktéry?

35. Jak hodnotíte spolupráci mezi komunitními pracovníky v rámci projektu?

36. Jste v kontaktu s dalšími organizacemi realizujícími projekty KP? Spolupracujete s nimi nějakým způsobem? Konzultovali jste s nimi někdy nějaký praktický problém?

37. Jaké aktivity nebo iniciativy byly nejvíce užitečné pro budování odborné komunity?

38. Myslíte si, že by organizace realizující komunitní práci by samy mohly být iniciativnější při budování odborné komunity?

➤ **Zapojení vyššího počtu pracovníků, kteří se vzdělávají v doporučené metodě KP a využívají ji ve své práci**

39. Jak hodnotíte možnosti vzdělávání v metodě KP (dostupnost, kvalitu...)?

a) Zlepšil nějakým způsobem tuto situaci projekt?

40. Můžete navrhnout, co by mohlo zvýšit počet komunitních pracovníků zapojených do vzdělávání v metodě KP?

41. Jsou podle Vás nějaké hlavní překážky, které brání zapojení více komunitních pracovníků do vzdělávání?

42. Co by podle Vás pomohlo zapojit komunitní pracovníky více do vzdělávání v metodě KP?

➤ **Zlepšení kompetencí realizačních týmů v doporučené metodě prostřednictvím reflektivního učení se z výsledků vlastní činnosti**

43. Setkal jste se někdy s pojmem „metoda reflektivního učení“?

44. Jakým způsobem získáváte zpětnou vazbu ke své práci?

➤ **Zlepšení kompetencí realizačních týmů využívat doporučené evaluační nástroje**

45. Jak efektivní je podle Vás využívání doporučených evaluačních nástrojů ve Vaší práci? [efektivita využívání nástrojů]

a. Jaké byly největší přínosy využívání těchto nástrojů? [největší přínosy nástrojů]

b. Jak se změnila kvalita Vaší práce díky evaluačním nástrojům? [změna kvality práce]

c. Jaké nástroje byste doporučil/a k dalšímu používání?

d. Pomáhá Vám projektový tým při využívání evaluačních nástrojů?

Závěr:

44. Chtěl/a byste ještě doplnit k tématu rozhovoru něco, co nezaznělo?

Tazatel poděkuje za poskytnutý rozhovor a rozloučí se.

6.4. Scénář hloubkového rozhovoru s aktéry z lokalit, kde se realizuje komunitní práce

Cílem je provést hloubkové rozhovory s aktéry komunitní práce za účelem hodnocení přínosu projektu, rozvoje kompetencí, identifikace překážek a zlepšení spolupráce.

Cílová skupina – s aktéry KP projektu „Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení“, a sice: pro někoho z lokality, ve které probíhá komunitní práce, ale kdo se přímo nepodílí na jejím výkonu, ale je v častém kontaktu s komunitou/komunitní prací. Například úředník na obecním úřadě, komunální politik, pracovník úřadu práce, městské policie ...

Základní **výzkumné otázky** jsou:

Hodnocení přínosu projektu v posilování odborných kapacit formou:

- Hodnocení posílení odborných kapacit komunitních pracovníků a širších realizačních týmů v doporučené metodě KP.
- Rozšíření a rozvoj KP v nových lokalitách a integrace KP do politik místních samospráv.
- Hodnocení zlepšení kompetencí realizátorů KP v používání evaluačních nástrojů a reflektivního učení.
- Identifikace a odstranění překážek pro úspěšnou realizaci aktivit na podporu KP v projektu.

Délka hloubkového rozhovoru: cca 60–90 minut (závisí na zkušenostech respondenta s KP a projektem).

Hlavní bloky:

BLOK 1 - [Oblast expertízy a míra znalostí o projektu] (5-10 min)

1. Můžete nám prosím krátce říct, jaká je Vaše pracovní pozice? Jakým způsobem jste v kontaktu s projektem komunitní práce v lokalitě? **[představení a zkušenosti]**
2. Co konkrétně víte o Projektu?⁹ **[znalost projektu]**
 - a) Jste s někým z projektového týmu častěji v kontaktu?
 - b) Co s ním/i zpravidla diskutujete? Uvítal/a byste častější kontakt?

Pokud bude mít respondent málo informací o projektu, což by jej/ji limitovalo v odpovědích, tazatel jej/ji krátce seznámí s jeho anotací (např. v rozsahu kapitoly o projektu ze vstupní zprávy).

V rámci celého rozhovoru je třeba přihlížet k tomu, jaká je pozice konkrétního respondenta, a kolik toho může o daném aspektu KP nebo projektu vědět. Některé části scénáře tak budou dle potřeby upraveny či vypuštěny.

⁹ Projekt = projekt „Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení“.

BLOK 2 - [Realizace KP v lokalitě (B-C)] (25-40 min)

- **Zhodnocení účelu a realizovatelnosti aktivit navržených v projektu vzhledem k deklarovaným cílům projektu**
- 3. Co víte o KP a jejich metodách?
- 4. Jaký je podle vás potenciál metody KP při řešení sociálních problémů?
 - a) Do jaké míry je podle Vás tato metoda funkční v rámci lokality, kde působíte?
 - b) Je metoda KP dostatečně odzkoušena v praxi?
- **Zapojení vyššího počtu lokalit (zejména se SVL), kteří pracují formou KP**
- **Zapojení vyššího počtu lokalit [rozšíření do lokalit]**
- 5. Můžete popsat, jak se změnila podmínky a kvalita života ve Vaší lokalitě po jejím zapojení do komunitní práce?
 - a) Můžete uvést příklady konkrétních změn nebo projektů, které byly realizovány díky komunitní práci?
 - b) Co zavedení KP přineslo komunitě osob ohrožených sociálním vyloučením?
- 6. Co zavedení KP přineslo širší komunitě?
 - a) Při zavádění komunitní práce, jak podařilo se podle Vás získat důvěru komunity a jak se daří ji udržovat?
- 7. Jak probíhá ve Vaší lokalitě spolupráce komunity/komunitního pracovníka a Vaší organizace (úřadu)?
- 8. Jak probíhá spolupráce s dalšími aktéry a organizacemi? Jak je do ní zapojována komunita?
- 9. Jaké hlavní překážky brání rozvoji komunitní práce ve Vaší lokalitě? **[překážky v rozšiřování]**
- 10. Jaké vidíte hlavní úskalí realizace KP ve Vaší lokalitě? Provází realizace KP nějaké obtíže?
- **Implementace prvků zplnomocňujícího přístupu při výkonu sociální práce na místní úrovni**
- 11. Jakou máte zkušenost s přínosy komunitní práce při nastavování partnerstevního/rovnocennějšího přístupu k cílové skupině?
 - a) Můžete popsat tuto zkušenost, a jak komunitní práce přispěla k posilování rovnocennějšího přístupu a zapojení cílové skupiny do řešení sociálních problémů?
- **Implementace prvků KP a participace v politikách místních samospráv (zejména v lokalitách zapojených v KA 1 a KA 2)**
- 12. Máte zkušenost s dalšími lokalitami, které jsou zapojeny do komunitní práce?
- 13. Můžete popsat, jak se daří zavádět prvky komunitní práce a participaci do politik místních samospráv: ve Vaší lokalitě, případně v jiné lokalitě, kde jste dobře obeznámen s kontextem?
 - a) Můžete popsat, jaká byla spolupráce s místní samosprávou při implementaci komunitní práce?
 - b) Jaké hlavní překážky podle Vás brání prosazování komunitní práce v místní politice?

- c) Můžete popsat, jak hodnotíte dlouhodobý vliv zavádění komunitní práce na politiku místní samosprávy?
14. Jak je o aktivitách KP informována veřejnost v obci?
15. Jak veřejnost tyto aktivity přijala?

BLOK 3 - [Přínos projekt (B-C)] (25-40 min)

➤ Zvyšování kompetencí a dovedností komunitních pracovníků a širších realizačních týmů v doporučené metodě komunitní práce

16. Jak hodnotíte přínos projektu v oblasti zvyšování Vašich kompetencí a dovedností s vazbou na komunitní práci?
17. Máte konkrétní příklady, kdy doporučená metoda KP pomohla zlepšit Vaši práci nebo práci Vašich kolegů?
18. Jaké konkrétní dovednosti jste se díky projektu naučili nebo zlepšili?
17. Jakým způsobem se zlepšování kompetencí odráží na Vaši každodenní práci? Jak je podle Vás důležité realizovat aktivity projektu, zejména metodickou podporu komunitní práce?
Pokud si netroufáte takto obecně hodnotit, tak zkuste přínos posoudit dle vlastní zkušenosti.
18. Jsou podle Vás aktivity projektu nastaveny vhodně, aby naplnily jeho cíle?
a) Co byste případně doporučil/a nastavit nebo dělat jinak?
19. V čem je jiný pohled lidí z projektového týmu a Váš, co se týče řešení problémů sociálního vyloučení?

➤ Zhodnocení spolupráce a komunikace se zainteresovanými partnery a aktéry (obce, NNO, vzdělávací instituce atd.)

20. Jaké Vy osobně vidíte klíčové aktéry, s nimiž by měl projektový tým spolupracovat?
21. Jste Vy sám/sama za sebe, případně za svou organizaci spokojen/a s tím, jak Vás realizační tým projektu informuje a zapojuje?
a) Pokud ne, co by se mělo zlepšit?
22. Jak proběhlo/probíhá navázání a udržení spolupráce s projektovým týmem?
23. Jak se Vám komunikuje s lidmi z projektového týmu?
24. Jak se Vám spolupracuje s týmem, co realizuje KP v lokalitě?

➤ Budování odborné komunity pro výkon a šíření osvěty o komunitní práci

25. Jak se podle Vás projekt podílí na budování odborné komunity pro KP (nejen mezi komunitními pracovníky)?
a) Vidíte nějaké konkrétní přínosy nebo úspěchy v této oblasti?
26. Jakým způsobem projekt podporuje výměnu zkušeností mezi relevantními aktéry?

Závěr:

27. Jak projekt přispěl ke zlepšení Vašich znalostí o tom, jak funguje KP?
28. Jak splnil/plní projekt KP v lokalitě Vaše očekávání?
29. Chtěl/a byste ještě doplnit k tématu rozhovoru něco, co nezaznělo?

Tazatel poděkuje za poskytnutý rozhovor a rozloučí se.

6.5. Scénář hloubkového rozhovoru s lídry

Cílem je provést hloubkové rozhovory s aktéry komunitní práce za účelem hodnocení přínosu projektu, rozvoje kompetencí, identifikace překážek a zlepšení spolupráce.

Cílová skupina – s aktéry KP projektu „Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení“, a sice: pro lídry z komunit.

Základní **výzkumné otázky** jsou:

Hodnocení přínosu projektu v posilování odborných kapacit formou:

- Hodnocení posílení odborných kapacit komunitních pracovníků a širších realizačních týmů v doporučené metodě KP.
- Rozšíření a rozvoj KP v nových lokalitách a integrace KP do politik místních samospráv.
- Hodnocení zlepšení kompetencí realizátorů KP v používání evaluačních nástrojů a reflektivního učení.
- Identifikace a odstranění překážek pro úspěšnou realizaci aktivit na podporu KP v projektu.

Délka hloubkového rozhovoru: cca 60–90 minut (závisí na zkušenostech respondenta s KP a projektem).

Hlavní bloky:

BLOK 1 - [Oblast expertízy a míra znalostí o projektu] (5-10 min)

1. Můžete nám prosím krátce říct, jaká je Vaše pracovní pozice? Čemu v oblasti komunitní práce se věnujete a jak dlouho?
2. Jaké jsou Vaše zkušenosti, než jste nastoupil jako lídr komunity?
3. Co konkrétně víte o Projektu?¹⁰
 - a) Jste s někým z projektového týmu častěji v kontaktu?
 - b) Co s ním/i zpravidla diskutujete? Uvítal/a byste častější kontakt?

Pokud bude mít respondent málo informací o projektu, což by jej/ji limitovalo v odpovědích, tazatel jej/ji krátce seznámí s jeho anotací (např. v rozsahu kapitoly o projektu ze vstupní zprávy).

BLOK 2 - [Šíření KP (D)] (30-40 min)

- **Zhodnocení účelu a realizovatelnosti aktivit navržených v projektu vzhledem k deklarovaným cílům projektu**
4. Jaký jsou podle Vás možnosti KP při řešení sociálních problémů?
 - a) Je tato metoda odzkoušená? Nebo se spíše testuje, jaké jsou její možnosti?
 5. Jak hodnotíte současný stav komunitní práce v ČR? [hodnocení výchozího stavu]
 - a) Vnímáte se v tomto ohledu dostatečně informovaný?

¹⁰ Projekt = projekt „Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení“.

- b) Co by podle Vás pomohlo zlepšit postavení metody komunitní práce?
5.b.1 V jednotlivých lokalitách?
5.b.2 A v kontextu celorepublikovém?

➤ **Zapojení vyššího počtu lokalit (zejména se SVL), kteří pracují formou KP
Zapojení vyššího počtu lokalit [rozšíření do lokalit]**

6. Můžete popsat, jak se změnilы podmínky a kvalita života ve Vaší lokalitě po jejím zapojení do komunitní práce?
a) Můžete uvést příklady konkrétních změn nebo projektů, které byly realizovány díky komunitní práci?
7. Při zavádění komunitní práce, jak se podařilo získat důvěru komunity a jak se daří ji udržovat?
8. Co Vás motivovalo, že jste se více zapojil do projektu komunitní práce?
9. Co konkrétně tato práce přináší Vám?
10. A jak myslíte, že Vy, svým přispěním můžete pomoci komunitě?
11. Jakou máte zkušenost s přínosy komunitní práce při nastavování partnerštetějšího/rovnocennějšího přístupu?
a) Zkuste popsat, jak Vy sám pracujete jako lídr v komunitě.
b) Jak vypadá Váš běžný pracovní den?
12. Jak probíhá ve Vaší lokalitě spolupráce se sociálními službami a sociálními pracovníky? S ostatními neziskovými organizacemi
13. Jak probíhá spolupráce s dalšími aktéry a organizacemi? Jak je do ní zapojována komunita?
14. Jaké hlavní překážky brání rozvoji komunitní práce ve Vaší lokalitě?
15. Jaké hlavní problémy trápí komunitu? V čem by se to mohlo zlepšit díky komunitní práci?
16. Daří se podle Vás KP cílit na potřeby komunity? Co pomáhá k tomu, aby se komunita více zapojila?

➤ **Implementace prvků KP a participace v politikách místních samospráv
(zejména v lokalitách zapojených v KA 1 a KA 2)**

17. Máte zkušenost s dalšími lokalitami, které jsou zapojeny do komunitní práce?
18. Můžete popsat, jak se daří zavádět prvky komunitní práce a participaci do politik místních samospráv: ve Vaší lokalitě, případně v jiné lokalitě, kde jste dobře obeznámen s kontextem?
a) Můžete popsat, jaká byla spolupráce s místní samosprávou při zavádění komunitní práce?
b) Jaké hlavní překážky podle Vás brání prosazování komunitní práce v místní politice?
19. Jak se Vám spolupracuje s komunitním pracovníkem, metodikem a projektovým manažerem?
20. Jak je projekt komunitní práce financován?
21. Podaří se Vám zajistit udržitelnost projektu/aktivit komunitní práce? Co je pro zajištění udržitelnosti klíčové?

BLOK 2 - [Odborný rozvoj komunitní práce (B-C)] (30-40 min)

➤ **Zvyšování kompetencí a dovedností komunitních pracovníků a širších realizačních týmů v doporučené metodě komunitní práce**

22. Jak hodnotíte přínos projektu v oblasti zvyšování Vašich kompetencí a dovedností lídra?
23. Jste v kontaktu s dalšími lídry z jiných lokalit?
24. Jaké konkrétní dovednosti jste se díky projektu naučili nebo zlepšili?
25. Jakým způsobem se zlepšování kompetencí odráží na Vaší každodenní práci?
26. Jaké školení nebo tréninky v rámci projektu Vám přišly nejpřínosnější?
27. Co dalšího byste na svou podporu uvítal?
28. Jaká vidíte úskalí v zavádění metody KP do praxe?
29. Jak hodnotíte komunikaci ze strany projektového týmu?
30. Máte pocit, že projektový tým zajímá také Vaše zkušenost? Vaše zpětná vazba k jejich práci?

➤ **Hodnocení přínosu projektu pro odborný rozvoj KP**

31. Jak je podle Vás důležité realizovat aktivity projektu, zejména metodickou podporu komunitní práce?
Pokud si netroufáte takto obecně hodnotit, tak zkuste přínos posoudit dle vlastní zkušenosti.
32. Jsou podle Vás aktivity projektu nastaveny vhodně, aby naplnily jeho cíle?
 - a) Co byste případně doporučil/a nastavit nebo dělat jinak?
33. Jaký je podle Vás dosavadní přínos projektu pro šíření a rozvoj metody KP v rámci ČR?
 - a) Pokud víte, co se podle Vás zatím projektu nejvíce povedlo a co případně (ještě) ne?
 - b) Pomohl podle Vás projekt v osvětě a šíření informací o KP?

➤ **Budování odborné komunity pro výkon a šíření osvěty o komunitní práci**

34. Jak se podle Vás projekt podílí na budování odborné komunity pro KP? Jak se podílí na budování komunity aktivních lídrů?
 - a) Vidíte nějaké konkrétní přínosy nebo úspěchy v této oblasti?
35. Jakým způsobem projekt podporuje výměnu zkušeností mezi relevantními aktéry?
36. Jste v kontaktu s dalšími organizacemi realizujícími projekty KP? Spolupracujete s nimi nějakým způsobem? Konzultovali jste s nimi někdy nějaký praktický problém?
37. Jak hodnotíte spolupráci s dalšími komunitními pracovníky a lídry?
38. Jaké aktivity nebo iniciativy byly nejvíce užitečné pro budování odborné komunity?

➤ **Zapojení vyššího počtu pracovníků, kteří se vzdělávají v doporučené metodě KP a využívají ji ve své práci**

39. Jak hodnotíte možnosti vzdělávání v metodě KP (dostupnost, kvalitu...)?
 - a) Zlepšil nějakým způsobem tuto situaci projekt?

40. Můžete navrhnout, co by mohlo zvýšit počet komunitních pracovníků zapojených do vzdělávání v metodě KP?
41. Jsou podle Vás nějaké hlavní překážky, které brání zapojení více komunitních pracovníků do vzdělávání?
42. Co by podle Vás pomohlo zapojit komunitní pracovníky více do vzdělávání v metodě KP?
43. Setkal jste se někdy s pojmem „metoda reflektivního učení“?
44. Jak získáváte zpětnou vazbu pro svoji práci?
45. Máte nějakou zkušenost s využíváním evaluačních nástrojů?

Závěr:

31. Co by podle Vás mohlo přispět k tomu, vtáhnout více romskou komunitu, nebo lidi ohrožené sociálním vyloučením do řešení vlastní situace? Jak je lépe zapojit?
32. Chtěl/a byste ještě doplnit k tématu rozhovoru něco, co nezaznělo?

Tazatel poděkuje za poskytnutý rozhovor a rozloučí se.

6.6. Scénář FS s aktéry komunitní práce v případové studii

Cílem je získat odpovědi členů realizačního týmu projektu komunitní práce za účelem hodnocení přínosu projektu, rozvoje kompetencí, identifikace překážek a zlepšení spolupráce.

Cílová skupina – s aktéry KP projektu „Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení“, a sice: pro některého z realizátorů komunitní práce a to na pozici komunitního pracovníka, metodika komunitní práce nebo projektového manažer (ať už na obci nebo v NNO). Odhadovaný počet účastníků: 4-8.

Základní **výzkumné otázky** jsou:

Hodnocení přínosu projektu v posilování odborných kapacit formou:

- Hodnocení posílení odborných kapacit komunitních pracovníků a širších realizačních týmů v doporučené metodě KP.
- Rozšíření a rozvoj KP v nových lokalitách a integrace KP do politik místních samospráv.
- Hodnocení zlepšení kompetencí realizátorů KP v používání evaluačních nástrojů a reflektivního učení.
- Identifikace a odstranění překážek pro úspěšnou realizaci aktivit na podporu KP v projektu.
- Dopady evaluovaného projektu v lokalitě
- Dopady projektu KP v lokalitě

Délka fokusní skupiny: cca 70–100 minut (závisí na průběhu skupinového rozhovoru).

Scénář:

Hlavní bloky:

BLOK 1 - [Oblast expertízy a míra znalostí o projektu] (5-10 min)

1. Můžete nám prosím krátce říct, jaká je Vaše pracovní pozice? Čemu v oblasti komunitní práce se věnujete a jak dlouho? **[představení a zkušenosti]**

BLOK 2 – Dopad na lokalitu (35-45 min)

- **Zhodnocení účelu a realizovatelnosti aktivit navržených v projektu vzhledem k deklarovaným cílům projektu**
 - 2. Jaký je podle vás potenciál metody KP při řešení sociálních problémů?
 - a) Do jaké míry je podle Vás tato metoda funkční v rámci ČR?
 - 3. Jak hodnotíte současný stav komunitní práce v ČR?
- **Zapojení vyššího počtu lokalit (zejména se SVL), které pracují formou KP**

Zapojení vyššího počtu lokalit [rozšíření do lokalit], dopad projektu na lokalitu

4. Můžete popsat, jak se změnilы podmínky a kvalita života ve Vaší lokalitě po jejím zapojení do komunitní práce?
 - a) Můžete uvést příklady konkrétních změn nebo projektů, které byly realizovány díky komunitní práci?
5. Při zavádění komunitní práce, jak se podařilo získat důvěru komunity a jak se daří ji udržovat?
6. Jakým způsobem byly mapovány potřeby komunity?
7. Jakým způsobem uplatňujete zplnomocňující a participativní přístup?
8. Jak probíhá ve Vaší lokalitě spolupráce se sociálními službami a sociálními pracovníky? S ostatními neziskovými organizacemi?
9. Jak probíhá spolupráce s dalšími aktéry a organizacemi? Jak je do ní zapojována komunita?
10. Jaké hlavní překážky brání rozvoji komunitní práce ve Vaší lokalitě?

➤ Implementace prvků KP a participace v politikách místních samospráv (zejména v lokalitách zapojených v KA 1 a KA 2), dopad projektu na lokalitu

11. Můžete popsat, jak se daří zavádět prvky komunitní práce a participaci do politiky místní samosprávy?
12. Jak je projekt komunitní práce financován?
13. Podaří se Vám zajistit udržitelnost projektu/aktivit komunitní práce? Co je pro zajištění udržitelnosti klíčové?
14. Co by se v lokalitě ještě mohlo díky komunitní práci změnit?

BLOK 3 – Odborný rozvoj KP (15-25 min)

➤ Podpora odborného rozvoje KP

15. Jak hodnotíte přínos projektu v oblasti zvyšování Vašich kompetencí a další podpory? Co konkrétně v tomto ohledu nejvíce z projektových aktivit ceníte? Do jaké míry využíváte metodické konzultace?
16. Jakým způsobem projekt podporuje výměnu zkušeností mezi relevantními aktéry?
17. Jak hodnotíte spolupráci mezi komunitními pracovníky v rámci projektu?
18. Jste v kontaktu s dalšími organizacemi realizujícími projekty KP? Spolupracujete s nimi nějakým způsobem? Konzultovali jste s nimi někdy nějaký praktický problém?
19. Co rozumíte pod pojmem „metoda reflektivního učení“?
20. Jak efektivní je podle Vás využívání doporučených evaluačních nástrojů ve Vaší práci?

Závěr:

21. Chtěl/a byste ještě doplnit k tématu rozhovoru něco, co nezaznělo?

Tazatel poděkuje za poskytnutý rozhovor a rozloučí se.

6.7. Scénář FS s dalšími aktéry z lokality v případové studii

Cílem je provést fokusní skupinu se stakeholdery za účelem hodnocení přínosu projektu, rozvoje kompetencí, identifikace překážek a zlepšení spolupráce a dopadů projektu na lokalitu.

Cílová skupina – s aktéry KP projektu „Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení“, a sice: pro někoho z lokality, ve které probíhá komunitní práce, ale kdo se přímo nepodílí na jejím výkonu, ale je v častém kontaktu s komunitou/komunitní prací. Například úředník na obecním úřadě, komunální politik, pracovník úřadu práce, městské policie... Odhadovaný počet účastníků: 5-10.

Základní **výzkumné otázky** jsou:

Hodnocení přínosu projektu v posilování odborných kapacit formou:

- Hodnocení posílení odborných kapacit komunitních pracovníků a širších realizačních týmů v doporučené metodě KP.
- Rozšíření a rozvoj KP v nových lokalitách a integrace KP do politik místních samospráv.
- Hodnocení zlepšení kompetencí realizátorů KP v používání evaluačních nástrojů a reflektivního učení.
- Identifikace a odstranění překážek pro úspěšnou realizaci aktivit na podporu KP v projektu.
- Dopady evaluovaného projektu v lokalitě
- Dopady projektu KP v lokalitě

Délka fokusní skupiny: cca 60–90 minut (závisí na průběhu skupinového rozhovoru).

Scénář:

Hlavní bloky:

BLOK 1 - [Oblast expertízy a míra znalostí o projektu] (5-min)

1. Můžete nám prosím krátce říct, jaká je Vaše pracovní pozice? Jakým způsobem jste v kontaktu s projektem komunitní práce v lokalitě?

BLOK 2 - [Fungování KP] (20-30 min)

- **Zhodnocení účelu a realizovatelnosti aktivit navržených v projektu vzhledem k deklarovaným cílům projektu, dopady na lokalitu**
2. Co víte o KP a jejich metodách?
3. Můžete popsat, jak se změnily podmínky a kvalita života ve Vaší lokalitě po jejím zapojení do komunitní práce?
 - a) Můžete uvést příklady konkrétních změn nebo projektů, které byly realizovány díky komunitní práci?
 - b) Co zavedení KP přineslo komunitě osob ohrožených sociálním vyloučením?

- c) Co zavedení KP přineslo širší komunitě?
4. Při zavádění komunitní práce, jak podařilo se podle Vás získat důvěru komunity a jak se daří ji udržovat?

BLOK 2 - [Zakořenění KP v lokalitě] (30-45 min)

➤ Implementace prvků KP a participace v politikách místních samospráv, dopady na lokalitu

5. Jakou máte zkušenost s přínosy komunitní práce při nastavování partnerštějšího/rovnocennějšího přístupu k cílové skupině?
6. Jak probíhá ve Vaší lokalitě spolupráce komunity/komunitního pracovníka a Vaší organizace (úřadu)?
7. Jaké hlavní překážky brání rozvoji komunitní práce ve Vaší lokalitě?
8. Jaké vidíte hlavní úskalí realizace KP ve Vaší lokalitě? Provází realizace KP nějaké obtíže?
9. Můžete popsat, jak se daří zavádět prvky komunitní práce a (větší) participaci do politiky místní samosprávy?
10. Jak hodnotíte přínos (evaluovaného) projektu pro fungování KP v lokalitě?
11. V čem je jiný pohled lidí z projektového týmu a Vás, co se týče řešení problémů sociálního vyloučení?
12. Jak je podle Vás důležité realizovat aktivity projektu, zejména metodickou podporu komunitní práce?
13. Jak se Vám komunikuje s lidmi z projektového týmu?
14. Jak se Vám spolupracuje s týmem, co realizuje KP v lokalitě?
15. Jste-li v kontaktu i s lidmi z komunity, jak se Vám spolupracuje při řešení problémů s nimi?

Závěr:

16. Jak splnil/plní projekt KP v lokalitě Vaše očekávání?
17. Chtěl/a byste ještě doplnit k tématu rozhovoru něco, co nezaznělo?

Tazatel poděkuje za poskytnutý rozhovor a rozloučí se.

6.8. Scénář FS s lidmi z lokality (cílovou skupinou)

Cílem je provést fokusní skupinu s cílovou skupinou. za účelem hodnocení přínosu projektu, rozvoje kompetencí a dopadů projektu na lokalitu.

Cílová skupina: Obyvatelé ohrožení sociálním vyloučením, CS komunitní práce; odhadovaný počet účastníků: 5-12.

Základní **výzkumné otázky** jsou:

Hodnocení přínosu projektu v posilování odborných kapacit formou:

- Hodnocení posílení odborných kapacit komunitních pracovníků a širších realizačních týmů v doporučené metodě KP.
- Rozšíření a rozvoj KP v nových lokalitách a integrace KP do politik místních samospráv.
- Dopady evaluovaného projektu v lokalitě
- Dopady projektu KP v lokalitě

Délka fokusní skupiny: cca 60–90 minut (závisí na průběhu skupinového rozhovoru).

Scénář:

Hlavní bloky:

BLOK 1 - [Osobní background] (5-10 min)

1. Můžete nám něco o sobě krátce říct, jaká je Váš vztah k městu/místu, kde žijete?

BLOK 2 - [Zakořenění KP v lokalitě, vztah k lokalitě] (20-30 min)

2. Co vnímáte jako největší problém lokality/místa kde žijete?
3. S jakými obtížemi se lidé z lokality (či Vy sám/sama) potkávají?
4. Co se naopak o lokalitě dá říci pozitivního?

BLOK 2 - [Zakořenění KP v lokalitě, vztah ke KP] (35-45 min)

5. Jakou máte zkušenost s komunitní prací?
6. Co pozitivního do lokality přinesla?
7. Zapojil/a jste se do některých z její aktivit? Jak a proč?
8. Napadají Vás nějaké konkrétní příklady, co se zde díky komunitní práci stalo?
9. Máte i nějakou negativní zkušenost s komunitní prací, nenaplněná očekávání?
10. Máte nějakou zkušenost se sociálními službami? Liší se v něčem přístup komunitních pracovníků a sociálních pracovníků?
11. Máte možnost sdělit svoje problémy, zkušenosti lidem z obecního úřadu, politikům, úředníkům? Pomohla v tom nějak komunitní práce?
12. Co by měla dělat obec, aby pomohla lidem jako jste vy?
13. Co by se v lokalitě (městě) podle Vás mělo změnit, aby se v ní žilo lépe?

14. Jaká jsou vaše další očekávání od komunitní práce?

Závěr:

13. Chtěl/a byste ještě doplnit k tématu rozhovoru něco, co nezaznělo?

Tazatel poděkuje za poskytnutý rozhovor a rozloučí se.

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Inboox CZ, s.r.o.

Mimoňská 3223
Česká Lípa
470 01

IČO: 27348911
DIČ: CZ27348911

Pobočky

Praha | Brno | Ostrava | Olomouc
České Budějovice | Česká Lípa

Kontaktní osoba

+420 777 038 343
ladislav.bucek@inboox.cz

www.inboox.cz